



Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De S. Blasio Amoriensi Monacho Constantinopoli Commentarius Praevius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

VITA τὸ καθαρόν τῆς προσβείας, τῆς σωματικῆς λήμης ἀπολυθείς καὶ τοῦ ἐνταῦθα γνόφου, ᾧ συνεχόμεθα³, κἀκείσε καταλαβόν, ἐνθα οὐκ ἐν ἐσόπτροις, οὐκ ἐν αἰνύμασιν ἀλλὰ προσώπῳ θεῷ παρίσταται τὰς ἐλλάμψεις δεχόμενος ἀμέσως καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀπολαύων χαρᾶς, ἣ ἐστὶ χριστιανοῖς τῶν ἐλπίδων πέρας· δόξης δὲ τοῦ πάθου τὴν ἀμοιβὴν ψυχικῶν σφαλμάτων τὸ ἱλαστήριον, σωματικῶν ἀρρωστημάτων ἰάματα καὶ τῶν ἐξ ἁμαρτιῶν προσγινομένων συμφορῶν ἐξαετᾶζοις ἀπάντων καὶ πάντα εἰς ἡμῖν τῷ βίῳ τῷδε προασπιστῆς, ὀδηγός καὶ πρὸς πᾶσαν ἀνεργὸς σωτηρίαν καὶ τῆς σῆς ἐκεῖ μακαρίας λήξεως κοινωνοὺς ἐργαζόμενος, D ὡς ἂν γε μεσιτεία τῆ σῆ Χριστός ὁ πάντων Θεός καὶ σὲ διαφερόντως ὡσπερ ζῶντα καὶ μετὰ τέλος τετιμηκὸς κρατήσοι μὲν τῆ <δεξιᾶ⁴> ἡμῶν τῆς δεξιᾶς καὶ ἐν τῆ βουλή⁵..... διηγῆσοι καὶ μετὰ δόξης εἰς οὐρανόους ἀναλάβηται⁶ σκηνὰς τῆς ἅμα σοὶ χαρισάμενος⁶ ἡμῖν ἀπολαῦσαι χαρᾶς καὶ γλυκντάτης μακαριότητος, ὅτι αὐτῷ πρόπει δόξα, τιμὴ <καὶ> προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάοχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παρτοργῶ καὶ ζωοποιῶ Πνεύματι, πῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

³ συνεχο... A. — ⁴ om. A — ⁵ ...λάβηται A. — ⁶ χα....μενος A.

B

DE S. BLASIO AMORIENSI

E

MONACHO CONSTANTINOPOLI

AN.909-912

COMMENTARIUS PRAEVIUS

H. D.

Vita S. Blasii, in uno codice servata,

1. Vitam S. Blasii, qui fuit monachus Romae in monasterio Sancti Caesarii, Constantinopoli in monasterio Studii et in Monte Athone, ex uno qui superest codice proferimus, Parisiensis graeco 1491 (= P), fol. 64^a-86, saec. X exarato (1), quod est menologium decembris. Scriptura nitida est et elegans, liber egregie servatus. Vita tamen Blasii non optime neque perspicue tradita est. Multis sane mendis scatet quae librarii oscitantia induxit, sed et plurimas vocabulorum figuras praebet et verborum consecutiones quas ab ipso scriptore inductas fuisse nobis suspicio est. Alios libelli testes, in dirimendis huiusmodi dubiis pernecessarios frustra quaesivimus. Quare emendationibus admodum parce utendum fuit, et eas solas quae indubiae videbantur, in ipsa scriptoris phrasi posuimus; si quid autem audacius occurrebat, ad infimam reiectum est paginam. Vitam S. Blasii in ipso codice nostro legit illustrissimus Cangius, et selecta quaedam transtulit in Glossarium. Nonnullos quoque locos ex eadem excerptit Wilhelmus Meyer, Spirensis, ut ostenderet rhythmicas clausulas a biographo adhibitae esse (2).

a monacho Studita exarata fuit.

2. Is autem Vitae S. Blasii scriptor monachus Studita fuit, ab hegumeno Anatolio illo, qui ipsum Blasium in coenobium suum recepit, angelica veste indutus (c. 19). Ex ipsius sancti ore accepta esse quae de eo narrat nusquam prodit; multa tamen ex proprii coenobii traditione colligere potuit. Sed testem habuit omni exceptione maiorem, Lucam illum, cuius hortatu ad Blasii gesta conscribenda se accinxit (c. 26). Fuit ille praecipuus e Blasii discipulis; multos cum eo annos degit tum Romae, tum Constantinopoli et tandem in sacro monte (cc. 19, 23), eique guber-

nandi asceterii Athonensis cura a magistro morituro commissa fuit (c. 25). Nulla habuisse videtur biographus scripta documenta, praeter unum quod ceterum a proposito plane alienum est. Huius enim Vitae S. Blasii proprium et singulare est quod vix incoeptam rerum seriem scriptor interrumpit ut historiam, quam vocant animae utilem, vulgatam illam de Euphrosyni coquo, enarrare incipiat (cc. 3-6). Ipsius Blasii gesta ex auditis refert et diligenter quidem. Nihil enim est in iis quae de rebus hominibusque huius aetatis attingit quae non accurate dicta esse reperias.

3. Igitur, absoluta Euphrosyni historia, ad Blasium redit. Hic natus est in agro Amoriensi, pago dicto Ἀρλοσιαναῖς, optimis piisque parentibus, a quibus in baptismo Basilii nomen accepit. Ab Eustratio Pessinuntis metropolitae subdiaconus ordinatus, mox Byzantium ducitur, ubi ab Ignatio patriarcha ad diaconatus gradum evehitur. At vero, veteris Romae desiderio captus, ignotum et prorsus indignum monachum sequitur, qui eum in Bulgariam ducit et pretio venundat. A barbaro, qui eum emerat mox dimittitur, sed in manus piratarum incidit, qui eum in loco deserto relinquunt. Tum recurrit ad orationem et ab angelo, ut alter Tobias, reducit in Bulgariam et episcopo, Romanum iter paranti, comes adhaeret. Romae autem totus est in locis sacris et monasteriis perlustrandis, nec episcopum in patriam redeuntem comitari paratum se ostendit. Monasterio Sancti Caesarii tunc praererat Eustratius Cyzicenus; hic sanctum virum suscipit, eique primum cellam assignat, ubi hesychastarum more degat; mox monastico illum habitu induit nomenque Basilii cum Blasii commutat. In omni

Vitae argumentum.

(1) Catal. Gr. Paris., p. 175. — (2) Gesammelte Abhandlungen zur mittellateinischen

Rythmik, t. II (Berlin, 1905), p. 229-35.

virtutum

A virtutum exercitio eximius, orandi studio, labori manuum, scribendi officio variisque muneribus addictus, per annos decem et octo omnibus exemplo est; tandem relucians sacerdotio initiatur. Plurimi autem in corporis et animae angustiis eius opem implorantes non sine miraculo iuvantur. Inter discipulos bene multos qui ipsi adhaeserunt praecipui fuerunt Lucas, Symeon et Ioseph, et huius quidem laudes paulo fusius persequitur hagiographus. Jam fama sancti viri paulatim crescente, hominum frequentiam iugendi consilium inil, morbumque obleniens, cum tribus discipulis profiscicitur, quasi aquis Puteolans fruiturus; revera autem navem conscendit, Constantinopolim appellit et ab Anatolio hegumeno in Studii coenobio benigne susceptus, propediem ab Antonio patriarcha et Leone imperatore, qui eius alloquio frui gestiebant, arecstatur. Quattuor autem elapsis annis, Anatolio annuente, cum tribus discipulis in Montem Athonem secedit. Ibi autem nulla palitur lum ex rerum inopia, lum ex hominum invidia. In locis desertis et inaccessis ut plurimum, praesertim tempore quadragesimae degit, solis herbis victians. Dum ibidem sacram celebrat liturgiam, caelestes a pastoribus audiuntur voces. Post duodecim annos, ab iis qui in sacro monte principatum sibi vindicabant, molestiis affectus, Byzantium redire cogitur, ut imperatoris gratiam suis monachis conciliet, unique ex discipulis monasterii gubernandi munus committit. A Studitis amicissime rursus excipitur, statimque imperatorem adit, a quo chrysobullum im-

petrat. Proxima mortis praescius, sacra mysteria ultimo celebrat, et paulo post animam Deo reddit. Deponitur in oratorio Sancti Georgii, quod est ad sinistram ecclesiae Sancti Iohannis Studitarum.

4. Quo die quove anno Blasius obierit, a biographo reficitur. Dies obitus ille censendus est quo eius festum agitur. Iamvero in menologio, quod nobis Vitam Blasii suppeditavit, ea legenda praebetur ad diem 20 decembris; in synaxariis vero ad 31 martii haec habentur: τοῦ ὁσίου Βλασίου τοῦ ἐκ πόλεως Ἀμορίου τὴν γέννησιν ἔχοντος (1), quae certo certius nostri Blasii annuntiatio est, ut et illa quam ad eundem diem habent nonnulli libri Slavici: Sancti Blasii thaumaturgi. Sorte magis quam ratione alleruter dies eligendus est. Ut Vitae Blasii aliquis adoretur chronotaxis, necesse est ea passim colligere quae cum temporum ratione quodammodo conexas sunt. Et Romae quidem commemoratus est annos minimum decem et octo (c. 14), in monasterio Studii annos quattuor (c. 23), in Monte Athone annos duodecim (c. 25). Iamvero quando Roma rediit ab hegumeno Studitarum exceptus est, Antonius Cauleas patriarchatum (893-901), Leo VI imperium (886-912) tenebant (c. 19). Sedecim igitur anni quibus a reditu supervixit, non ante mensem maium anni 893 currere coeperunt, et saltem ad diem 20 decembris 909, vel 31 martii 910 vitam produxisse dicendus est; nihil tamen obstat quominus ad annum 912 protrahatur. Cetera nimis incerta sunt ut temporum ratio inde ducatur.

AUCTORE
H. D.

Dies
obitus
incertus.

Vitae
chronotaxis.

(1) Synax. Eccl. CP., p. 576; ita fere et Menaea, Athenis impressa, Μὴν μάρτιος (s. a.), p. 148. Etiam apud Synaxaristam. NICODEMUS HAGIORITA, Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν, t. VIII (Constantinopoli, 1845), p. 144; C. Du-

KAKIS, Μέγας συναξαριστὴς, Mart., p. 492, ubi Blasii commemoratio hisce versiculis ornata est: Καρπούς, Βλάσιε, ἀρετῶν ἐκβλαστάσις; ὄσπερ τρυγὰς νῦν ἐν πόλει μετ' ἀγγέλων.

VITA S. BLASII

C E codice bibliothecae Nationalis Parisiensis graec. 1491 (= P). Cf. Comm. praev. num. 1. F

Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Βλασίου.

ἀληθὲς εἰπεῖν δι' ἀσθένειαν σημαγραφεῖν⁴ οὐκ εἰδότες τὸ χρήσιμον, νόμοις δὲ πνευματικῆς φιλίας καὶ μόνον πειθόμενοι καὶ ταύτη τὰς ἐλπίδας τῆς ταπεινῆς ἡμῶν διανοίας ἐρείσαντες, ἐν τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἑαυτοῦς ἐξεδώκαμεν, ἄριστον πρὸς ἐπίδειξιν τῶν ἄλλων ἡγοούμενοι τὸ τῆ ὕπακοῆ καλλωπίζεσθαι. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον τοὺς χρόνους τῆς ἀγνοίας καθ' ἐκάστην ἑπερορῶν ὁ Θεὸς ἀνθρακας τῆς αὐτοῦ φιλανθρώπου προνοίας τοὺς εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατηρητότας ἡμᾶς ἀναδεικνύσει, δεῖ πάντως ἕκνον παντός πόρου θένοντας τῆ τούτων λάμπει καταφωτίζεσθαι καὶ λογογραφεῖν καθόσον οἶόν τε τὰ τῶν ἁγίων ἀνδραγαθήματα· ἀνθρακας δ' ἂν οἶμαι τῆ πρὸς Θεὸν οἰκειώσει ὡς ἔξω σαρκὸς χερματίζοντας καὶ τὸ τῆς εἰκότος ἀρχέτοπον ἐν τῇ τῶν παθῶν ἀπεκδύσει μὴ λυμνημένους⁵, ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς φροστῆρας ἐν κόσμῳ τεθέντας τῇ τῶν ἀρετῶν⁶

Prooemium. 1. Οἱ τὰς ἔξωθεν ἀριστείας τοῖς πύλαξιν ἐργαράττειν βουλόμενοι καὶ ταύταις τοὺς πολλοὺς¹ ἐνατενίζειν ἐθέλοντες, εἰκότων μεγέθει καὶ ἱστοριῶν εἰσηγήσει² προσθήσω δ' ὅτι καὶ χρωμάτων εὐχρησίας καταποικίλλουσιν, ὡς ἂν τῇ τέχνῃ τὴν γνῶσιν δημοσιεύσαντες ἐκατέρωθεν πρὸς ἑαυτοῦς, ὁποτέρως ἔχοι τὸ ὑποκείμενον, τὸν ἔπαινον ἐπισπάσσονται· πέφυκε γὰρ πως ὁ χαρακτὴρ ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν ὄραν τῆς κριτικῆς ἐπιδεικνύσθαι διαθέσεως· οὕτως οἶμαι τῶν ἄλλων ἐνθετῇ καταλήλῳ σχετικῇ διαθέσει καὶ ἀθλητῶν μᾶλλον ἀνδρείαν καὶ ὁσίων στηλογραφεῖσθαι παγκράτιον, τῆς εὐαγγελικῆς παρατάξεως θεῖῳ πνεύματι τὴν διαφορὰν τῶν χαρισμάτων ἐν τοῖς πολλοῖς ἀριθμῆσάς³. Ἀλλὰ τούτων ἀμφοτέρων ἡμεῖς (τὸ

1. —¹ τοῖς πολλοῖς P. —² εἰσηγήσεις P. —³ ἀριθμῆσασα P. —⁴ σημειογραφεῖν P. —⁵ λυμνη-
Νοβενbris Tomus IV.

νάμενοι P. —⁶ ἀρετῶν // // // // P.

A και τῆ λοιπῇ τῶν ἀγαθῶν μετουσίᾳ ἐπιτερόμενος και τὸν τῶν ἀπάντων αἴτιον δοξάζων Θεὸν ἐμακάριζεν ἐαυτὸν ὡς τοιαύτης ἡξιομένον τιμῆς· πλὴν κορένυσθαι τὸ σύνολον μὴ βουλόμενος ἐπεθύμει τι ἐξ αὐτῶν προσλαβέσθαι και οὐκ ἠδύνατο.

5. Οὕτω δὲ προστετηκώς τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς λήψεως, ὁρᾷ τὸν ἀδελφόν, ἐκείνον δὴ λέγω τὸν νέον, τὸν τῆς εὐφροσύνης ἐπώνυμον, τὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπιάς κατησβολωμένον τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἐν πᾶσιν αὐτὸς οἷς ἔδρα τε και ἐθαύμαζε και λαβεῖν ἐπεθύμει και οὐκ ἠδύνατο προσπορευόμενον ἔμπροσθε και πάντων ὧν ἐκείνος ἐγλάχτο τοῦτον ἀφθόνως τὴν ἀπόλαυσιν φέροντα· ὡς ἐν ἐκλήξει δὲ γενόμενος ἐπὶ τῷ ὀφθέντι παραδόξῳ θεάματι, οὕτω πως ἤρητο πρὸς αὐτὸν διττόμοιος· « Τέκνον Εὐφρόσυνε, ὅπου δὴ <χάρις> τὴν διατριβὴν ἐνταῦθα πεποίησαι; » Ὁ δὲ μειδιῶντι προσώπῳ θεωροηκώς πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· « Ὁ πάτερ, τούτων ὄντων ὁρᾷς ἀγαθῶν ὥσπερ δὴ τὴν ἀπόλαυσιν οὕτω μοι και τὴν ἐξουσίαν ὁ μόνος φιλόπλοκος Θεὸς κατελείπτεσε. » — « Και δύνασαι, » φησὶν ὁ πατήρ, « ἐκ τούτων, ὧ τέκνον, ἐμοὶ τι παρασχέει; » — « Λάβε, » φησὶ, « πάτερ, εἴτι και βούλοιο. » — « Οὐ, » φησὶ, « τέκνον, » πρὸς αὐτὸν ὁ πατήρ· « πολλάκις γὰρ τοῦτο ποιῆσαι βουλήθεεις οὐ δεδύνημαι. »

B Τότε μετὰ πολλῆς τῆς εὐθέτητος τῶν τερπνῶν και ἀνεκίστων καρπῶν² προσελθεῖν λέγεται τὸν νεανίαν, και ἀδεῶς τῶν ἀρρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν ἀφαγάμενον δοῦναι τῷ γέροντι ἐξ αὐτῶν μῆλα τρία· τὸν δὲ μετὰ πολλῆς δεξάμενον τῆς χαρᾶς γήθειν τε και ἐθροαινεσθαι, ὡς εὐθέως εἰς ἐαυτὸν, τῆς ὀπτασίας πέρας ἔχουσης, ἐπανελθεῖν και εὐρεῖν κατ' ἀλήθειαν ταῖς οἰκειαῖς χερσὶν τὰ τρία μῆλα κατέχοντα. Φοβῆς δὲ ὅλος και σύντρομος γεγονώς, παρενθὲ κελύσας κροσσθῆναι τὸ ξέλον εἶχτο τῆς εὐθινης μετὰ πάντων εὐχαριστίας, τὸν θεαθέντων ἀγαθῶν ἀκόρεστον ἐν ἐαυτῷ τὴν θυμῆδιαν ποιούμενος. Μετὰ δὲ τὴν κατ' ἔθος τῆς θείας λειτουργίας ἐκλήρωσιν ἔτι τῆς ἱερᾶς ἀμπεχόμενος διπλοῖδος, ἄφηγητῆς σὺν φόβῳ πολλῷ τῆς ὑπὲρ νοῦν θεωρίας ἐγένετο και πρὸς ἐαυτὸν ἔλθειν ἐκ τοῦ μαγευρίου τὸν νέον προσέταπεν.

C 6. Ὡς δὲ τοῦτον εὐθέως παρέστησαν εἰδεχθεῖ τῷ προσώπῳ και τοῖς πινραοῖς ἀμφίους ἕρπυσιμένον ὑπάγοντα· « Ποῦ, » φησὶν ὁ πατήρ, « ὧ σὺ, ταύτη διέτριβες τῇ νυκτί; » Ὁ δὲ πρὸς γῆν νενεκῶς οὐδὲν τὸ σύνολον ἀπεκρίνατο. Ἐπὶ πολὺ δὲ τοῦ γηραίου προτεινόντος τὴν ἐρώτησιν, σύντακος ὁ νεανίας γενόμενος ἠρέμα πως ἀπεκρίνατο· « Ἀγροεῖς ὅλος, ὧ πάτερ, ὅπου ἀμφότεροι διετριβόμεν; » Τότε φρικτῆ κατέσχε τὸν γηραῖον και φόβος ἐπέπεσεν ἄσποδος, ὡς παρενθὲ πρὸς αὐτὸν ἐκβαλόντα τὰ τρία μῆλα εἰπεῖν· « Και ἐπιγινώσκεις ταῦτα; » Ὁ δὲ· « Ναι, » φησὶ, « πάτερ· πῶς γὰρ οὐ; και γὰρ ἐγὼ σοι ταῦτα παρέσχον. » Τότε πρὸς αὐτὸν ὁ πατήρ· « Ἐπὶ πάντων μακάριος

εἶ, τέκνον Εὐφρόσυνε, ὡς τοιούτων ἡξιομένους τῶν ἀγαθῶν· σὴ γὰρ ἀληθῶς καθηγῆτης ἀξίος τῆς ἐμῆς ἀναξίον και ταλαιπώρον φυχῆς. » Κόψας δὲ μετὰ φόβον και προσκνησίας αὐτοῦ τοῖς ποσὶν ἄρας τε και ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τούτων εἰσαγαγὼν οἰκειαῖς χερσὶν ἐν ἱερῷ σκεῦει τὰς τρεῖς ἐκεινας εὐλογίας μελίσας πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς τῶν ἀθανάτων ἐπέπλησε δωρεῶν· οὕτως οἱ¹ τῆς ἀφθαρσίας ἐργάται ἐν φαρτῷ σώματι τῶν ζωηρῶν και ἀφθάρτων πρὸ τῶν ἐκείθεν ἐντεῦθεν ἀπήλασαν ἀγαθῶν. Ὁ δὲ τῆς εὐφροσύνης ἐπώνυμος τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀδοξίαν ὡς τὰ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν ἠγούμενος, ἀφανῆς ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας ἐγένετο. Ἡ γὰρ τῶν ἁγίων δόξα οὐκ οἶδεν ὅπως τοῖς ἀνθρώπων ἐπαίνοις συγκαταστήφασθαι, ἐν ἐαυτῇ δὲ τὴν πράξιν εἰς θεωρίας ἐπίβασιν φέρονσα ἔχει τὸ εἶναι δι' ἀδοξίας δόξα παρὰ τοῦ πᾶσι τὰ πάντα δοξάζοντος. Ἡμεῖς δὲ ταύτην λοιπὸν τὴν διήγησιν ὠφέλιμον οὖσαν προθεῖναι τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βλασίου ἀξιον κριναντες, ἐπ' αὐτὸν ἡδὴ Θεοῦ διδόντος λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος τὸν κλάμαρον τρέπομεν.

7. Πόλις μὲν οὖν, ὥσπερ φθάσαντες εἶπομεν, ὄπηρχεν αὐτῷ τὸ Ἀμμόριον, χωρίον δὲ Ἀπλῆτιαναῖς προσαγορευόμενον ὑπὸ τῆν ἐνορίαν ὄν τε και διακειμενον τῆς εὐαγωγῆς τε και περιδόξου τῶν Πισσινῶν μητροπόλεως (1) εὐγενῆς και οὗτος τῶν ἀπ' ἡλίου ἀνατολῶν· παραχωρήσει γὰρ δὴ πάντως ὁ μέγας Ἰωβ ἐπίσης τῇ πατρίδι και τούτῳ τοῖς αὐτοῦ ἐπαίνοις καταλαμπρύνεσθαι· γεννήτορες δὲ εὐσεβεῖς ὁμοῦ και φιλόθεοι και τῆς καλλίστης συζυγίας ἐντεῦθεν δι' εὐτεχνίας τὰ γέρα καρπούμενοι πλοῦτῳ και περιουσίᾳ και δόξης λαμπρότητι και τῇ λοιπῇ τοῦ βίου κομῶντες εὐερίᾳ¹· τεττάρων γὰρ υἱῶν πατέρες ὑπάρξαντες και τούτοις εὐσεβείας ὑπόθεσις χρηματίζαντες ἦσαν κλέος ἐν ἅπασιν, ἐπεὶ και ὁ πατήρ, ὡς ἐμάθεομεν, Ἡρακλῆς προσηγορευέτο, τῆς ἐκκληρίας τοῦ γένους ἄνωθεν εἰς πολλὰ διαφειθείσης και μέχρι τοῦ νῦν τὸ λαμπρὸν διασφουζούσης ἐν πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ὀνόματος. Τὸ δὲ τῆς μητρὸς καταμαθεῖν οὐδόλως ἠδυνήθημεν ὄνομα, Ὁ γοῦν πρῶτος τῶν παιδῶν τὰς ὀδύνας διακριζῆας τῆς φύσεως εὐφνῆς εἰ και τις ἄλλος ἐν τῇ τοιβῆ τῶν μαθημάτων γενόμενος τοῦνεκα² τῆς οἰκειας πατρὸς τὴν ἐν τῷ Βυζαντίῳ διατριβὴν ἐκλεξάμενος και ταύτην προσδιατριψας, ὡς ἐπρεπεν ἀξίως τε τῆς ἀρετῆς, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ἀθάνατον χροῖμα τῆς ἱεροσύνης ἐμπορευσάμενος, πρεσβύτερος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας γενένηται, ἔστιν ἂ τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως τὰ ἐκ τῆς ἱεροσύνης ὠφέλιμα τοῖς πολλοῖς καταλείψας ἰνδάλματα. Ὁ δὲ παῖς Βασίλειος — τοῦτο γὰρ ἦν τῷ ὀσίῳ τὸ ἐκ τῆς ἀναγεννήσεως ὄνομα — πλάσιον ἀρίστην ὑπὸ τῶν φασάντων διαπλάττόμενος εἶχτο τῆς νηπιώδους διδασκαλίας, ὥσπερ εἰκός, τὴν τῶν γραμμάτων ἐκπαιδόμενος μά-

VITA

Rursum de sancti patria et parentibus.

Iob. 1, 3.

Matris nomen ignotum.

Basilius prius vocatus,

5. —¹ om. P. —² ita P; τοῖς τερπνοῖς και ἀνεκίστοις καρποῖς εὐσεβείας.

6. —¹ οὕτω σοι P.

7. —¹ εὐερίᾳ P. —² ita P; nonnulla deesse censeo.

(1) Amorium sedes quondam episcopalis Phrygiae Salutaris, dein Galatia Salutaris addita

sub metropoli Pessihunte. RAMSAY, The Historical Geography of Asia Minor, p. 221-31.

-θησιν.

VITA θησιν. Αί γάρ ἐκ φύσεως ἕξεις καλῶς ἐν τούτοις διαπλαττόμενοι πρὸς πᾶν ὀπιῶν τῶν κρείττωνων ἐδωαρή και ἐπρόσιτον τὸν νηπιώδη νοῦν ἀπεργάζονται. Ἐπει δὲ τέλος ἡ ἀκμὴ τῆς πρώτης ἡλικίας ἐλάμβανε και πέρας εἶχεν αὐτῶ τῶν στοιχείων ἡ προκαταρκτικὴ τῶν παιδῶν διάγνῳσις, τῷ μεγάλῳ προόδῳ τῆς προσηθείσης λαμπρᾶς μητροπόλεως ὑπὸ τῶν γεννητόρων ὥσπερ τι θεῖον ἀνάθημα προσκομίζεται, και παρ' αὐτοῦ καταξιοῦται τοῦ πρώτου βαθμοῦ τὴν σφραγίδα τῆς ἱερᾶς λειτουργίας τοῦ ὑποδιακόνου εἰσδέξασθαι. Ἐδοτράτιος δὲ ἦν ὁ θαυμασίος, ὁ τοῦ μεγάλου Ἰγνατίου φοιτητῆς προσφιλέστατος (1), ἄρτι τότε φωστῆρος δίκην τῆ Κωνσταντινουπόλει τεθέντος ἐκείνου και ταύτης τὸν λαὸν ὁσίως τε και εὐσεβῶς ταῖς ὀρθοτόμοις διδασκαλίαις ὑθμιζόμενος· εἰθ' οὕτως μετ' ἄλλῳ χρόνον πρὸς τὸν σύγγονον ὑπὸ τῶν φραντῶν και οὗτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἀποσταλεῖς εἰσελήλυθε, τὴν αὐτὴν ἐκεῖνῳ λοιπὸν καρτωσόμενος ἐπιμέλειαν. Ὡς δὲ τοῦτον ἐκείνου μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς εἰσδέξατο, τῆ φυσικῆ στοργῆ διαμεριζόμενος πανταχόθεν σπλάγγνοις κατετιρώσκετο, μήπως ἐξ ἄβουρίας οἶα μείρακα και ἀδαῖ ἀλλὰ μὴν και ἀσυνήθη τοῦ τόπου ἔπαρχοντά τι τῶν οὐ δεόντων προσγένηται· τοῖνον τὸ τῆς ψυχῆς ὠραῖον κατὰ πάντα τῆ εὐμορφία τοῦ σώματος συγκείμενον θεασάμενος, ἤσθη τοῦ παιδὸς τὸ ἀκέραιον· και ὑπολαβὼν οὐκ ἔμετο δεῖν τοῖς τραγικοῖς και ληρώδεσι τῶν ἕξῳ μαθημάτων τὴν τοῦτου ἀπασχολῆσαι διάνοιαν, μάλλον μὲν οὖν τοῖς ἠθικωτέροις λογίοις τοῦ τε Δαβὶδ και Σολομῶν προσομιλεῖν παρεσκεύασε. Και δὴ προέκοπτεν ὁ νέος ταῖς καλαῖ ἀναβάσειν ὀσημέραι τῆς θείας γραφῆς ὑθμιζόμενος. Ἰούλου δὲ τὰς παρεῖας κατακοσμεῖν μέλλοντος, ἠνίκα μάλιστα τῆ νεότητι τῶν παθῶν ὁ ἐσμὸς ὑπεισέρχεται, ἦν ἰδεῖν ἀληθῶς, ἐπ' αὐτῶ τὸ τῆς γραφῆς ἐκαληροῦμενον, φάβῳ τὰς σάρκας προσκλωμένας τῷ κτίσαντι και δι' αὐτῶν καθ' ἑκάστην τὸν τῆς ἀμαρτίας νόμον ὡς οἶον τε ἀντιστρατευόμενον. Ὡς δὲ ὁ χρόνος τῆ πείρα τὴν φάνησιν τοῦτον πρὸς τὸ κρεῖττον διήμεβε και ἄξιον αὐτὸν τῆς ἀρετῆς τὸ δοκιμῶν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ πνεύματος ὑπεδέδεικνε, χειροτονεῖται και οὗτος ὑπὸ τοῦ παμμάκαρος Ἰγνατίου ἐν τῆ τοῦ Θεοῦ Σοφία διάκονος· και ἦν οὖν τῷ ἀδελφῷ καθ' ἑκάστην ἐνδελεχῶν τοῖς ἀγαθοῖς κατορθώμασι· τὸ γὰρ ἀκμάζον τῆς φύσεως ἐπειδ' ἂν δεξιῶς τὸ περιπαθὲς κατακρατήσσει τῶν αἰσθήσεων, ἅπαν τὸ ἐξενυμένον ἀπονεκρῶσᾶν ἔνθεν τῆς ἡδονῆς ἀδούλωτον ἔχει τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν, ἐν οὐδενὶ τὸ σύνολον ἐκτρέπεόμενον.

8. Ἐπει οὖν ἔγνω καλῶς, ὡς βέλεσί τισιν ὁ διάβολος τοῖς ἡμετέροις μέλεσι κέρηται και γοῦν σκάνδαλα διὰ τούτων τριβοῖς ἐντίθησι, πανταχόθεν τὸν θάνατον προτενόμενος (τῶν γὰρ ὀφθαλμῶν πορνικῶς μὴ λυμαιομένων τὸν ἐνδοθεν ἄνθρωπον ἡ τῆς ἀφῆς ἐπιλυσώσεως ταῖς τῶν σωματίων λειώτῃσι, ἀλλὰ μὴν και τῆς γενέσεως, ταῦτον δὲ εἰπεῖν τῆς ἀκοῆς τε και τῆς

δοσφρήσεως τῆ τῶν πραγμάτων ποιότητι μὴ D καταβλαπτόντων τὴν αἰσθησιν, ἀδύνατόν ποτε τὸν κοινὸν τοῦ γένους πολέμιον τῶν αὐτοῦ πονηρῶν βουλευμάτων τι ἐν ἡμῖν κατεργάσασθαι), ἠνίκα τὸν και ἡσαλλε¹ και τὴν ψυχὴν ταῖς φροντίσι διμεριζέτο, πῶς καθυποτάξαι τὴν σάρκα τῷ πνεύματι ἐαυτὸν² προσοικεῖσει τῷ πλάσαντι. Περισκεψόμενος δὲ και εἰς ἐαυτὸν λογισάμενος, ὡς ἐν μέσῳ πόλει, εἰ μὴ ὑπερφνὲς τὸ γιγνόμενον, τὸ ἀγαθὸν πορίσασθαι σπάνιον, ὁρῶν δὲ τὴν μοχθηρὰν τῶν ἀνθρώπων διαγωγὴν ὡς παρεχομένη τὸ ἐστὶν ἴσα και ἠρινῶν ἀνθρώπων τὴν σόστασιν ἔχουσα τί στενὴ δὲ ἡ πόλις και τεβλιμένη ἡ ὁδός, διαορήδην βοῶντος τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ ἐνηχοῦμενος, ὥσπερ τι κέντρῳ τρωθεῖς τὴν διάνοιαν και ἴν' ἀληθὲς εἶπω θεομανθεῖς τὴν καρδίαν και πνεῦμα εὐθὲς τοῖς ἐγκάτοις ἔθεν ἐαυτῷ προσλαβόμενος, καταλιπὼν τὸν σύγγονον και μόνος ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ παραγερόμενος εὐρών τέ τινα μοναχὸν και μόνον τῷ προσήματι γνωρίζόμενος, ἐξέδοτο ἐαυτὸν πρὸς τὸ τῆς ξενιτείας πολύπονον στάδιον· ἠγνόνει δὲ ὅπως ὥσπερ ἀγρὸς τῷ λόφῳ περιπελεκόμενος· οὐδὲ γὰρ οἶδεν ὁ θεῖος πάθος κινδύνον ὑφοραῖσθαι τὸ σύνολον· πλὴν ὡς εἶδεν ἐκείνος ὁ τὴν πολίαν ἰσορροπον τῆ φρονήσει μὴ ἐπαγόμενος τὸν νέον τὸ ἄκακον και ἐπιρόθυμον εἰς τὴν ἔξοδον, εὐλαβείας ὑπεισδὸς προσωπεῖον ὁ ἔχθιστος βουλήν ἔχειν ἔλεγε τὴν αὐτὴν ἀπαίρειν ἐκεῖνον πρὸς τὴν μεγάλην τε και περιφανῆ τῶν πόλεων Ῥώμην. Οὕτω γὰρ και τὰ τοῦ σκοποῦ τῷ οἴῳ ἐδέδοκτο. Τότε μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καταλιπὼν ὁ νέος γονεῖς, ἀρχιστεῖς, φίλους, ὡς ὑπὸ Θεοῦ πεμφθέντι προσεκολλήθη τῷ παραφῶρῳ και κακόφρονι γέροντι· οὕτω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὸν τῆ ἀναισχύντῳ προθέσει κατὰ τοῦ γήρως καθοπλισάμενον· ἐπειδὴν γὰρ αἱ ὀρέξεις τὰς ἐκ νεότητος ὀρμὰς συμμάχους ὥσπερ χρησάμεναι τὸ φροῦσιον τῆς ψυχῆς, τὸν νῦν, καταβάλωσιν, αἰχμάλωτον ἦδη τοῦτον ποιήσαντες ἄγωσιν, εἰς ὅπερ και βούλωσιν. Οὕτως οὖν και οὗτος πονηρᾷ ὥσπερ δεσποίνῃ τῆ τυραννίδι τῶν κακῶν ὀπήσας κατὰ πάντα τῆ ἀμαρτία γενόμενος ὄλος τε τῆ μέθῃ τῆς φιλαργείας ἐκβακχευθεῖς, τὴν κατὰ τοῦ νέου ἀπόλειαν κακῶς προμνηστεύεται· και διὲ τοῦ Βυζαντίου ἀπάραντες ἄμφω τε πρὸς τὰ τῆς Βουλγαρίας μέρη λοιπὸν καταντήσαντες, δολοκλοπεῖ τῷ νέῳ τὸν θάνατον· και [ἐν] ἐνὶ τῶν Σκυθῶν τοῦτον ἀπεμπολήσας, κρύβδην αὐτὸς ἔχχετο, τὸ δράμα ταμευσάμενος. Ὡς δὲ ὁ πριάμενος βάρβαρος τῷ ἐλευθερίῳ τοῦ νέου προσήματι τὴν τοῦ ἀκολάστου ἐκείνου τοῦ ἀμονάχου δι' ἐρωτήσεως κατέργω δυσμένειαν — και γὰρ ἅπαντα πολυπραγμονήσας εἰσαῖθις μεμαθήκει τὰ προὑπάρξαντα, ὅπως τε προσφάσει τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀπάξεως τὰ τῆς πράσεως τούτῳ προέτεινε δίκτα — ὄλος οὐδὲν μελλήσας περὶ τὴν ἐρευναν τάχος δὲ ὀση δύναμις περικρατῆς αὐτοῦ τῆ τῶν πολλῶν διαδόσει γενόμενος, τῷ βαρβαρώδει και μόνον θυμῷ τὴν κατὰ τοῦ δυσμενοῦς ἐρώτησιν ποιησάμενος ἀπέλυσεν ἀβλα-

subdiaconus ordinatur.

Byzantium ductus

C

in S. Sophia diaconus ordinatur.

Diaboli tentatur insidiis.

Matth. 7, 14.

Cum monacho ignoto sed indigno

Romam ire gestiens

F

Bulgariam petit,

ubi ab eodem venundatur.

³ τοῦτο που P.

8. —¹ Ἐσαλλε P. —² ἐαυτῷ P.

(1) Eustratius metropolitae Pessinuntis sedit in Concilio Constantinopolitano an. 879. MANSI,

Concilia, t. XVII, p. 373.



VITA

A βῆ ἤγει γὰρ τοῦτοις προσφάτως τὸ κήρυγμα καὶ τῆς εὐσεβείας τὸ φῶς ἐπαιδαγωγεῖ πανταχόθεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς ὅσοι μάλιστα θεομοτέτως τὸν Χριστὸν ἀγαπήσαντας ὅθεν οὐ τὴν τοχούσαν ξενίαν τῷ ἁγίῳ καρνευσομένους γινώσκον τοῖς λοιποῖς τῶν Σκυθῶν καθίστησιν ἄρχουσιν. Οἱ δὲ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ νέου φίλτρον ἠθαυμάσαντες, μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν πίστιν ἐβραβυώθησαν, τὴν ἐν ἀκμῇ τῆς νεότητος αὐτοῦ τῶν δεινῶν ἐπιφορὰν ἀναλογιζόμενοι. « Φεῦ γὰρ, » ἔλεγον, « ὁπόση μαγανία πρὸς τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους ὁ διάβολος κέχρηται. » Ὅτω δὲ τελείαν αὐτῶ τὴν ἐλευθερίαν ποιήσαντες παρεκάλουν εἰς ὄναρ χῶρον ἐθέλει τούτῳ δέμασθαι καταργῶν, ἀχώριστον τῆς ἐαυτῶν συνουσίας ἔχειν περιώμενοι. Ὅ δὲ τῷ θεῷ λόγῳ τὴν τοῦτον ἐκ γῆς ἀνυψώσας διάνοιαν ἀρχεισθαι μόνῃ περιχαρῶς πρὸς αὐτοὺς ἀπεφθέγγετο εἰς οὐκίαις λυμπρότητα τῆ σκέπῃ τοῦ οὐρανοῦ καλλοπιζέσθαι, ὅτι. « Ὁ κατοικῶν (φησὶ) ἐν βοήθειᾳ τοῦ ὑψίστου ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκέπῃ καθ' ἑκάστην ἀδύξειται. Ἔδασατε οὖν με μᾶλλον, ὃ ἀδελφοί, τὴν φίλην τριβὴν ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ πορεύεσθαι καὶ Θεῷ δι' εὐχῆς ἀποδοῦναι τὴν εὐνοίαν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὑμῖν οὐκ ἀνόητον, τὸν μισθὸν δαφιλῆ πρὸς τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ κομιζόμενοι. » Τότε μόλις μὲν ἀπέστειλαν ὃ ἄμους, τὸ ἀμετάβητον τῆς γνώμης αὐτοῦ στοχασάμενοι.

9. Ἐθεν οὖν τὴν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταπορίας ποιούμενος λησταῖς πειραταῖς περιπέπτωκεν. οἱ καὶ φονίως αὐτῷ τὰς χεῖρας ἐκτείναντες καὶ τὸ ἐκκεραμέμενον¹ ἐν τῷ τραχήλῳ τοῦτον σταυρόν δραξάμενοι — καὶ γὰρ χρηματικὸν ὑπάρχειν τὸν δίκαιον ὑπετόπασον — ἤροντο πρὸς αὐτόν, εἶπερ τι τῶν αὐτοῖς ἐρασμίον ἐπικομιζοῖτο. Ὁ δὲ τὸν σταυρὸν αὐτοῖς ὑπεδείκνε καὶ τοῦτον ἀντὶ πολλῶν ὁμολογεῖ χρημάτων ἀσπάζεσθαι. Ὡς δὲ μηδὲν τῶν αὐτοῖς ἐφευγῶν ἐν τούτῳ ἐπέβρισκον, ὥσπερ ἐπιμαρνήντες οἱ τάλανες ἀτε δὴ τοῦ σκοποῦ ἀστορήσαντες, εἰς ἔρημον τόπον τοῦτον ἐκβαλόντες ἀπέχοντο, τοῖς ὁμοιοτρόποις αὐτῶν θηρσὶν οἱ δειλαιοὶ βροῦμα καταλιπόντες τὸν ἅγιον· αἱ γὰρ μαρὰ τῶν βεβήλων ψυχαὶ καὶ τὰς αἰτίας τῶν μεγίστων² κακῶν πρὸς οὐδὲν διατίθενται. Ὅτω τούτων παραδόξως διασωθεὶς προμηθείᾳ Θεοῦ τὸν παρὰ τῶν παλαμναίων ἐξέφυγε θάνατον, ἔρημος ὄντως ἐξ ἀνθρώπων ἐπισκοπῆς καθιστάμενος. Ὁρῶν δὲ πανταχόθεν τὴν ἔρημον τραχείαν οὐσαν καὶ ἄβυτον (εἰς ὅση γὰρ διέκνεῖτο ἡλίβατα) καὶ τόπους φαραγγοειδεῖς τρόμον ἐμποιοῦντας καὶ μόνῳ τῷ βλέμματι, οὐκ ἔχον ὁδὸν ταύτης ἀπάρεξται, πρὸς τὸ γόνυ κλίνας τοῦ σώματος, ἄνω δὲ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα μετὰ στεναγμοῦ καὶ δακρύων προσερείσας αὐτοῦ τὰ τῆς καρδίας ἀκοίμητα ὄμματα. « Σὺ, » φησὶ, « Κύριε, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρήγαγες· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἐνώπιόν σου ἀντεπίειν τῷ σὺ δυναμένη προστάγματι· πάντα γὰρ τῇ σῇ παναλκεῖ δεξιᾷ, βασιλεῦ οὐράνιε, κυβερνώμενα τὴν τοῦ εἶναι μετελήφασιν ἕπαρξιν· ἐλέησον οὖν καμέ, πανάγαθε, τὸν ἀνάξιον τὸν τῷ σὺ φοβερῷ καὶ παναχράντῳ ὀνόματι κατα-

κολουθήσαντα· μή μου ταῦτη τῇ ὥρᾳ παρίδης τὴν δέσιν μηδὲ βδελύξῃ με τὸν ἀμαρτωλὸν τε καὶ ἄσωτον· ἐπιβλέσον δὲ ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, δέσποτα, καὶ ἐπίσκεψαί με τὸν ἀσθενῆ καὶ ταλαιπωρον. Ἰδοὺ γὰρ, ὡς ὄρα, ταῖς τῶν ἁμαρτιῶν μου σειραῖς συναφιγγόμενος πάσης ἀξίως βοήθειας ἐστέρημαι ὁ ἀνάξιος καὶ οὐκ ἔχω ποῦ προσφρύνῃ ἢ εἰς τὴν σὴν πλουσίαν σκέπην τε καὶ ἀντίληφιν, ὅτι ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἢ σωτηρία καθέστηκεν. Ἀντιλαβοῦ οὖν με κατὰ τὸ λόγιόν σου καὶ ζήσόν³ με καὶ μὴ κατασχόνης με ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου, ὅτι ἐκτός σοῦ ἄλλον Θεὸν οὐκ ἐπίσταμαι. » Ταῦτα μετὰ πολλῶν δακρύων ὡς εἰκὸς προσευξάμενος ὠδὲ τε κἀκεῖσε τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέβλεπεν, εἰ πως ἐν μέρει τινὶ κατιδεῖν δυνηθεῖ ὁδὸν εὐθείαν καὶ εὐτριπτον. Καὶ δὴ πανταχόθεν περισκοποῦντι καὶ τοῖς δάκρυσιν κατολοφρομένῳ καὶ στένοντι δείκνυται θέαμα ξένον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐνοράμενον, νέος τις λαμπροφώρος ἔμπροσθεν αὐτοῦ παριστάμενος καὶ κρείττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον τὴν μορφήν αὐτῷ ἐνδεικνύμενος. Φῶς γὰρ ἐκ τῆς ὕψεως ἐναπῆστραπται· καὶ χαριέντως οὕτω πως τὴν ὁδὸν δακτυλοδεικτῶν ὑπεδείκνε, βάρην αὐτὸς τοῖς ποσὶν ἐμπροσθίως πορευόμενος. Τότε σύντρομος ὄλος τῷ φόβῳ γενόμενος ἰδῶντι περιεργεῖτο καὶ ἔστεινε καὶ τὴν ψυχὴν τῷ θάρμει διεμερίζετο, οὐκ ἔχον ὅτι πρὸς τὸ φαινόμενον διαπαράξῃται. Ὡς δὲ κατεπεύροντα τοῦτον καὶ πανταχόθεν θαρρεῖν παρακελεύόμενον ἐβλεπεν τὸν τὴν μορφήν ἐκείνην ἐπιδεικνύμενον, ὄλος πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀγγελίαν γενόμενος καὶ τὴν δειλίαν ὥσπερ ἀπορουράμενος εἶπετο τοῦτω λοιπὸν μετὰ πολλῆς τῆς εὐθύτητος, παρὰ Κυρίου πιστεύσας ταύτην αὐτῷ τὴν βοήθειαν ἔσσεσθαι· πῶς ἀναξίος ἄρα διηγησαίμην τὸ ξένον τοῦ θαύματος; ὡς γὰρ ἡ ἱστορία τὸν Τωβίτ⁴ ἀπογράφει μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην τῆς αἰχμαλωσίας ἐπήρσειαν καὶ τῶν⁵ ἀλγεων τὸ ἄπειρον πέλαγος καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις δευνῶς ἐπενεχθείσαν ἄρκτην αὐτῷ τῶν ὀμμάτων ἐκτόφλωσιν, ὅπως παρ' ἐλπίδας⁶ αὐτῷ προσελθόντα τὸν Ῥαφαὴλ Θεοῦ ἄγγελον ἐν ὑπέρτερον προσχήματι πάντων ἰδιοποιούμενον ἤθευ αὐτῷ τῶν δεινῶν τὴν ἀνάρρυσιν, εἴτ' ἐπιγινόντα τοῦτον πρὸς θαῦμα τρέψαι τῆς βουλῆς τὸ ἀτόρητον, μάλιστα γὰρ τῶν ὀφθαλμῶν παραδόξως τὴν πῆρσιν ἀποθέμενον, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτῳ συμβέβηκεν, εἰ καὶ δεῦρο πλεονεκτεῖ τὸ θαῦμα τοῦ θαύματος. Ἄλλως γὰρ ὠδὲ κἀκεῖσε νοεῖν τῆς ἀθυρίας τὴν κρίσιν εὐλόγησεν· ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν ἀκμάζοντα τῇ νεότητι καὶ πανταχόθεν τῶν πειρασμῶν ταῖς νιφάσι βαλλόμενον ἀναγκάζεσθαι ταῖς ἀσθενείαις ὑποβεβλήσθαι τῆς φύσεως, τοῦ λογισμοῦ μάλιστα τὸ ἀβέβαιον τῆς ἐργασίας αὐτῷ παρσφαινοντος (πέφυκε γὰρ ἐν τούτοις ὁ λυμεὼν τῆς ζωῆς κατατοξεύειν ἡμῶν τὸν ἐνδοθεν ἄνθρωπον), ἄνοθεν ὃ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν Θεὸς τεκμηριοῖ τὸ τελούμενον, πρὸς συμμαχίαν τοῦ οικείου θεράποντος ἐξαποστέλλων αὐτοῦ τὸν ἅγιον ἄγγελον, σθένος αὐτῷ περιζωνόντα κατὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως.

10. Ἀμέλει τῷ λευχειμονοῦντι νέῳ ἐπόμενος

Liber dimissus

Psal. 90, 1.

in piralarum manus incidit,

a quibus in loco deserto retinquitur.

Ad orationem conjugit

et ab angelo,

ut aller Tobias,

F

reducitur

³ φίλτρον P
⁹. — ¹ ἐκκεραμένον P. — ² in margine γνώμη P.

— ³ ita P. — ⁴ τῷ βίτ' P. — ⁵ τῶν, supra ἴν. P.
 — ⁶ παρελπίδας P.

τῆς



VITA in Bulgariam. tῆς φοβεράς ἐρήμον τὸ τραχὺ τε καὶ ἄβατον εὐθυπόρως διέδρομεν, ἄχρις ὅτου καὶ ἀθίς πρὸς τὰ τῶν Βουλγάρων ἄμφο προσήγγισαν ὄρια· καὶ ἀφανὴς ἀθρόον ἐκεῖνος ὁ περικαλλῆς νεανίας ἐγένετο, ἀποροῆτως ὡσπερ τὴν ἔλευσιν οὕτω δὴ καὶ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ποιήσασμενος· σύντρομος δὲ λοιπὸν καὶ ἀθίς ὁ τοῦ Χριστοῦ θεράπων γενόμενος, κῆψας καὶ τῷ Θεῷ τὴν ἐσχάριστον μετὰ δακρῶν ἀπονείμας προσκύνῃσιν ὄχετο τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν ποιοῦμενος. Εἶχε δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς θαναμαστῆς ὀπτασίας τὰ σύμβολα, ὅπως ἰσταμένῳ τούτῳ συνίστατο καὶ καθεζομένῳ συνεκαθέζετο καὶ τῆς ἀθυρίας ἀνήρει καὶ ὅπως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπὲρ φύσιν τὴν φύσιν μετεστοιχείωσεν, ὡς μὴδὲ βρώσεως ἐν μεθέξει γενέσθαι τὸ σύνολον. Ταῦτα ὁ τῶν θαναμασίων Θεὸς ὁ τοῦς ταπεινοῦς τῷ πνεύματι ἀνυψῶν καὶ τῶν μετεώρων ἐν σφοδρᾷ ταπεινώσει καταράσων τὸ πρόνημα. Ἐκείθεν οὖν τῷ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπῳ καθίσταται γνώριμος· ἔτρεχε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνον σὺν τοῖς προσηρθεῖσιν ἐθνάρχαις ἀλλήζεσθαι, ὁμηρικά διαπραθεῖς ὁ μακάριος ἐκδοτος ἐκεῖνῳ τῷ φιλεσεβούντι βαρβάρῳ γεγένηται· οὕτω δὴ καὶ αὐτῷ τῷ πρώτῳ αὐτῶν ἐκ Θεοῦ ἀρχοντι γνωστὸς ἐναποκαθίσταται καὶ παρ' αὐτοῦ δεξιόθι καὶ προμηθεύεται καὶ πρὸς τὴν περιφανῆ καὶ μεγάλην τῶν πόλεων Ῥώμην διαβιβάζεται· ἔμελλε γὰρ ἐσχῆς χάριν καὶ ὁ ἐπίσκοπος τὴν αὐτὴν ἐκεῖνῳ καταλαμβάνειν μητροπόλιν· ὅθεν σὺν τούτῳ μετὰ πολλῆς τῆς εὐδότητος τὴν αὐτῷ πεποθημένην πόλιν κατέλιπεν. Οἱ γὰρ καθαρῶς¹ τῷ καθαρῷ τὰς ἐλπίδας προσαναθέμενοι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πρὸς τῆς ἐναντίας δυνάμεως τῶν πειρασμῶν ταῖς βολαῖς κατατιτρώσκονται, πληρῶς ὡς διὰ πάντων τὸ θεῖον ἐνοπριζόμενοι, ἄμαχοι πρὸς πᾶσαν περίστασιν γίνονται· ἢ γὰρ ἀρετῆ, ὡσπερ πρὸς καὶ σιδήρῳ καὶ τῶν ἐν γενέσει πάντων ἐπάργει ἀνάλωτος, οὕτω δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου περιγινέσθαι πέφυκεν. Ἰκανῶς οὖν ἐμπλήσας τὴν ἔφειν καὶ τῆς ἐνθέου ἡθονῆς τὸ ἀκόρεστον ἐν τῇ τῶν σεβασμίον οἰκῶν διατριβῇ πληρώσας ὡσπερ καὶ ἤθελε (καὶ γὰρ θυμηδίας ἀπάσης καὶ αὐτὸ τὸ ἄστυ καθέστηκε πάλαι καὶ μόνον ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων διατριβῆς κατὰ πάσης γῆς κολπωσάμενον τὰ προόμια), ἔμενε λοιπὸν τὰ περιφανῆ τῶν σηκῶν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἱερῶν οἰκημάτων διεξερχόμενος τὴν τε τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντων ἁγίων ἀνδρῶν ὁσημέραι τὴν πολιτείαν ἐκθειάζων τε καὶ κατάστασιν· ἢ γὰρ πείρα τῶν ὄρων ἄμενον, ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν τὸν νοῦν ἀνεκλύσασα, ἀκόρεστον αὐτῷ τὴν ἐκεῖσε διατριβὴν ἀπειργάζετο²· ὅθεν οὐχ ἥμισυ ἐάντων κατεδάμαζε νηστεία καὶ ἀγοπνία καὶ τῇ λοιπῇ τῶν ἀριστευμάτων ἐνστάσει κατατροχόμενος. Ὡς δὲ, τοῦ ἐπισκόπου λοιπὸν τῶν ἐκεῖθεν ἀπαίρειν ἐθέλοντος καὶ αὐτὸν εἶπερ βοόλοιτο συνακολουθεῖν ἐτοιμον ἐμπαρέξιν³ αὐτῷ διομνυμένον⁴, ἔβλεπεν εἰς

μηδ' ὅτι οὐδὲν ἀντιπραττόμενον αὐτοῦ τῷ θελήματι, εἶξας μᾶλλον τῇ ξενιτεῖα συμπεριφύρεσθαι ἔμεινε τοῖς θεοῖς τόποις περιπολεῶν ἐκάστοτε. Καὶ τούτοις τῷ ἀρότρῳ τῶν ἐντολῶν τὴν τῆς ψυχῆς διερχόμενος ἀβλακα διὰ δύο ἢ καὶ τριῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ μετὰ τὴν τῆς ἐβδομάδος ἐκπλήρωσιν ἄρω βραχυτάτῳ καὶ ὕδατι συγκροτούμενος· εἰργεται γὰρ ἐμφορεῖσθαι τῆς τοῦ οἴνου ποιότητος, ἀνοθεῖ οὐπω πως δι' ὀπτασίας κολυθεῖς ποιέσθαι τούτου τὴν μέθεξιν. Ἐδοξε γὰρ ἐν μιᾷ καθ' ἑπνοῦς ὁρᾶν προφοροῦσάν⁵ τινα ἐν γυναικείῳ τῷ σχήματι οὕτωσι προσηρθεῖσιν αὐτῷ παρεγγυομένην⁶· δῆθεν καὶ λέγουσαν ὡς· «Εἶπερ τῆς ἐμῆς ἐπισκοπῆς ἐπιτεθέσθαι βοόλοιτο, ἔχειν δὲ με προστάτην ἐν βίῳ καὶ βοηθὸν καὶ ἐπίκουρον, ἄπωθεν ἀπὸ σοῦ τὴν τοῦ οἴνου μετάληψιν ποιήσασμενος ἔξεις με κατὰ πάντα συλλήπτορα.» Καὶ ταῦτα προσειπούσα διέλυσε τὸ ὄφρμενον, οὐ πάντως, ὡς ἂν τις φαίη, τῇ πόσει τοῦ εἶδους καρκενεύμενον βλέπουσα τὴν ἀποχρῆν κατεργάσασθαι προύτρεπεν, ἐχέγγον δὲ μᾶλλον τῆς ἐντολῆς ὡς φιλάγαθος τὴν πρὸς αὐτὸν διάθεσιν ὑπεμφαίνουσα· πρόδηλον δὲ, ὡς ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου καθέστηκε, καθὼς προβαίνον ὁ λόγος καὶ δι' ἐτέρον παραστήσει τῆς ἐγγησαμένης αὐτῷ τὴν ἀντίληψιν. Ἐπὶ δὲ τὰ ἐξῆς τῆς διηγήσεως ἴωμεν.

11. Οὕτως τοιγαροῦν ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων γῇ διατρέβοντος καὶ τόπον ἐκ τόπου μεταναστεύοντος, καίτερο ἀγνωρίστος ὡς ξένος τε λοιπὸν καὶ παντελῶς ἀπερίστατος, πείρα πολλὴν ἐντιθεῖς τῇ ἀκακίᾳ τῶν πράξεων, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πολλοὺς ἐπεσπάσατο τῷ τῆς εὐλαβείας προσχήματι, τὴν παρὰ πάντων στοργὴν διὰ τῆς φήμης ὁμοφρονέουσα. Ἐλκει γὰρ ἀληθῶς¹ τοὺς φιλεσεβεῖν αἰρουμένους καὶ μόνον ὄμεις πρὸς τὸ ποθοῦμενον εἰς συγκατάθεσιν ἀρετῆς τὰ τῆς εὐσεβείας ἰνδάματα πορίζομένη²· ἐνθεν καὶ τούτῳ πολλοὶ μὲν προσρυνέντες τῇ στοργῇ τοῦ πνεύματος συνεδέθησαν· ἀντι πολλῶν δὲ ὁ μέγας καὶ θαναμάσιος ἄνθρωπος ὁ τῆς εὐαγίας καὶ πολυανθρώπων πληθῆος τοῦ ἐνδόξου Καισαρίου λαύρας (1) ποιμὴν καὶ διδάσκαλος, Ἐδστράτιος τοῦνομα, ὃς ἐκ Κνζέικον τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως ἐξορμώμενος ἐδρῶν τε τῶν δαιον ἄρτων τοῦ Θεοῦ χρηματίζοντα ἄνθρωπον, τοῦτον πρὸς τὴν οἰκίαν μόνην ἐπαναλαβόμενος καὶ ἰδιαζόντως ἐν ἡσυχαστικῷ κελίῳ ἀλλήζεσθαι παρακελευσάμενος εἶασεν ὡς ἂν ἐθέλη τοῖς ἱεροῖς τῶν σηκῶν ἐπαπολαβεῖν ἐκάστοτε. Καὶ οὕτω λοιπὸν ταῖς ἀγαθοεργίαις διευθυνόμενος, διετέλει καλῶς ἐν πάσι διεξαγόμενος. Τὴν οὖν κόμην τῆς κεφαλῆς ἐν τύφῳ λευίτου κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀποκεκαμμένην φέρον ὁ ὄσιος καὶ τῷ κοσμικῷ περιβολαίῳ ἀμφιενόμενος, ἐπέπερ ἑώρων οἱ τῆς μονῆς πατέρες ὀλοτρόπως αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀνακείμενον τῇ τε νηστείᾳ καὶ προσεσχῇ καὶ τῇ τῶν δακρῶν ἀδιαλείπτῳ ἐκχύσει θεοῦμένον τε καὶ ἔξω σαρκὸς σχεδὸν γνωρίζομενον, ἤροντο πρὸς αὐτὸν

10. — ¹ in margine γνώμη P. — ² ἀπεργάζετο P. — ³ ἐνπαρέξιν P. — ⁴ διομνυμένον P. — ⁵ φοροῦσαν P. — ⁶ παρεγγυομένην P.
 11. — ¹ in marg. γνώμη P. — ² πορίζομενοι P.
 (1) De monasterio Sancti Caesarii, L. DUCHESNE, in Nuovo Bullettino di Archeologia cristiana, t. VI (1900), p. 25-28; Chr. HUELSEN, in Miscellanea Francesco Ehrle, t. II (Roma, 1924), p. 389-95.



- A ἐν μιᾷ, ὅταν δὴ χάριν ξένον ἐαυτὸν διὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην καὶ μέτοιον ἐργασάμενος τοῦ μονήρους ὁ σχήματος, καίτοι τὸν βίον κατέχων τὴν περιβολὴν οὐ προσέεται· καὶ ἅμα ὡσπερ διερεθίζοντες ἐμπροσθεν αὐτοῦ τῶ καθηγουμένου ταῦτα κατήγγελλον. Ὁ δὲ ἀνάξιος εἶναι διωμολόγει τοῦ ἐπαγγέλματος, «εἰ καὶ τὰ μάλα (φησί) τῶ πάθῳ τούτῳ κατατιτρώσκομαι.» Τότε μὴδὲν μελλήσας ὁ μέγας Ἐδστροάτιος τῆ ἐξῆς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν ἱερὸν τῶν μοναστῶν συναγηγερχῶς ἄμιλον, ἀποκείρει τοῦτον κατακοσμήσας τῶ ἀγγελικῶ σχήματι, Βλάσιον αὐτόν, ὡς κατακαζοτον βλαστὸν χρηματίζοντα, προφητικῶς ὀνομάσας, ἅτε παρὰ τὰς τῶν ἀρετῶν ἐξόδοις πεφυτευμένον ἐπάροχοντα.
12. Ἐνθεν ὁ μέγας τῆ τοῦ Θεοῦ φιλανθρώπων προνοία συναρίθμους τῶ ἱερῶ γεγονώς τῶν πατέρων σοστήματι καὶ ἐκ δυνάμεως κατὰ τὸ φράσκον ῥητόν εἰς δύναντι πορευόμενος, οὐκ ἀρκεῖν ἠγείτο τῆ περιβολῆ τοῦ ἐνδύματος καὶ τῶ μελίζον τῆς ἀσκήσεως ὑπεισελθὼν ἀξιώματι τῆ ταυτότη τῆς διαίτης ἐνδιεθόνεσθαι, ἀλλ' ὡσπερ οἱ ταῖς βαθμίαι γῆθεν ἀπαιουόμενοι πλείονα τὸν φάβον ἐν' ἐαυτῶν τῶ ἔνδι συμπεριγράφουσι, τῆς τροπῆς τὸν κίνδυνον ὑφορμώμενοι, κατὰ ταῦτα καὶ οὗτος δηλαδὴ ὁ μακάριος τῆ ἀμφιάσει τοῦ σχήματος πρὸς ἕνος τῆς θείας τῶν ἀρετῶν κλίμακος ἀναβιβαζόμενος σὺν φόβῳ πολλῶ τὰς ἀναβίσεις διήγαγετο, ἅτε δὴ πρὸς ἀοράτους ἐχθροὺς τὴν ἄμιλλαν ἐργαζόμενος καὶ οὐ πρὸς αἶμα καὶ σάρκα τὴν πάλην ἐπιδεικνύμενος· μᾶλλον μὲν σὺν σκληροτέροις ἀγῶσιν ἐαυτὸν καθυπέβαλλε, τειχίον τούτους¹ κατὰ τῶν ἐναντίων τῆ τοῦ σταυροῦ δυνάμει ποιούμενος, ἄριστος ἐν ταπεινώσει γενόμενος καὶ πρῶτος σὺν ἀκακίας εὐθύτητι. «Ταῦταις γάρ,» φησί, «ταῖς δυσὶν ἀρεταῖς ὁ κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν χαρακτηρίζεται ἀνθρώπος· μάθετε γάρ ἅπ' ἐμοῦ, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡ ἀλήθεια ἐφησεν, Matth. 11, 29; 18, 3. ὅτι πρῶτος καὶ ταπεινὸς τῆ καρδίᾳ καθέστηκε· καὶ ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένηθε ὡς τὰ παιδία, εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν οὐκ εἰσελεύσεσθε², οὐ τῶ μεγέθει τοῦ σώματος ἐν σχήματι τῆς βροφειδοῦς κατασκυρῶνεσθαι ταπεινώσεως παρακλεινομένοις, ἀλλὰ τῆ κακίᾳ δι' ἀκακίας νηπιάζειν ἐκαστοτε.»
13. Ὅθεν ὁρῶν ὁ κοινὸς τοῦ γένους ἐχθρὸς καὶ πολέμιος ὁ ταῖς οἰκείαις βολίσι πᾶσαν δικαίαν ψυχὴν ὡς στρουθίον καταβαλεῖν ἐγκανθόμενος, ἠρξάτο κατ' αὐτοῦ βρούχεν τε καὶ ἐμμάνεσθαι καὶ τοῖς ὑπαροῖς λογισμοῖς τῶν ἀκαθάρτων παθῶν καταβαλεῖν ἐπεχειρεῖ τὸν τῆς σωφροσύνης ἐραστήν, ὡσπερ φέτο, τῶ τῆς ἡδονῆς δειλεάσματι καὶ ἐπ' αὐτῶ καταχρόμενος· τοῦτο γάρ ἐστιν ὅτι μάλιστα κατὰ τῶν νεωτέρων τῆς ἐπισημένης ὁφρῶς αὐτοῦ τὸ γαυρίαμα τῆς ἐπ' ὄμφαλοῦ γαστροῦ οἱ γαυγαλισμοὶ καὶ τὰ θελκτικὰ τῆς κακίας ἰνδάματα. Ὡς δὲ χειμάρρον δίκην τοῖς τοῦ δαίον δάκρυσιν ἐαν-
- τὸν καταβαπτίζόμενον ἐβλεπεν, ὄλος μανίας D γενόμενος, ὅση δύναντις αὐτῶ μελίζονα τὸν φλογμὸν ἐπαυῆπτε τῆς φύσεως· ὁ δὲ γενναῖος ἐγκαρτερῶν διετέλει τῶ πάθει φλεγόμενος. Οὐκ ἔχων δὲ ὅτι καὶ δράσειεν, προσετίθει τοῖς δάκρυσι δάκρυα καὶ ταῖς οἰμογαῖς οἰμογὰς παρεπέβαλλε καὶ τὴν πανάχατον Θεοτόκον ἐπεβοᾶτο προφθάσαι πρὸς τὴν τοῦτον ἐπίσηψιν καὶ βοηθῆσαι αὐτῶ κινδυνεύοντι· «Σὺ,» λέγων, «ἡ ἑλίκα τῆς ἀγνείας, καὶ τὸ ἀμάρτανον τῆς παρθενίας εὐώδες κρίνον, ὃ θεομήτορ, καθέστηκας· καὶ σὺ με ἀντίλαβὸν τὸν ἀσθενῆ καὶ ταλαίπωρον καὶ μόνην τὴν σὴν καὶ μετὰ σὲ τοῦ σου νιόυ καὶ Θεοῦ κεκτημένον ἀντίληψιν.» Ταῦτα συντετριμμένη καρδίᾳ μετὰ πολλῶν δακρῶν ὡς εἰκὸς προσευξάμενος, ἐξατονήσας ὡσπερ τῆ παρατάσει τῶν πόνων, μικρὸν καθίσας ἀρύπνωσε· καὶ ὄρᾳ τὴν ἐμπροσθεν ὑποδειχθεῖσαν προφθόρον¹ ἐν γυναικείῳ τῶ σχήματι, δόξῃ ἀπέλω καὶ φωτὶ ἐξαστράπτουσαν δώδεκά τε ἄνδρας ὑπὲρ τὴν τοῦ ἡλίου ἀγῆν καὶ αὐτοὺς ἀποστίλβοντας ἐπιφέρουσαν καὶ ὡς αὐτὸν παριοῦσαν δηθεν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὕτω καθῆστο δακρῶν, ἐξείπειν ἐπιτρέπουσαν. Ὁ δὲ ὡς ἀγνωσῆσθαι ταῦτην ἀπήγγελλε· καὶ τὸ τοῦ πάθους ὄχληρον ὑπεμίμησεν. Τότε λοιπὸν τῶν μετ' αὐτῆ συμπαρομομένων δύο προστάξασα σχίζει τοῦτον τῆς ἐπ' ὄμφαλοῦ γαστροῦ τὸ κεκρυμμένον σωματίον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνορᾶν τὴν τε σηπεδόνα τοῦ πάθους καὶ τὸ ἱατρικὸν ἐργαλεῖον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατέχοτος· εἰτ' ἀποκαθάρασα² τὴν ἐγκειμένην ἐνδον τῆς ἀχθῆδος ὑγρότητα· «Ἄπιθι,» φησὶν, «οὐδὲν ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκ τούτου θλιβόμενος.» Καὶ τρίτον τῆ χειρὶ τῶ σταυρικῶ συμβόλῳ ἐπάνω τοῦτον ἀερίως σφραγίζουσα, διέλυσε τὸ ὄρωμενον. Εἰς ἐαυτὸν δὲ γεγονώς καὶ τοῦ ἔπνου³ τὴν ταραχὴν ἀποποιήσασα, εἶδεν ἐαυτὸν κατὰ πάντα γαληνιώντα καὶ πλήρης ὄντα⁴ τῆ ψυχῆς θυμηδίας καὶ χάριτος, ὡσπερ ἀπὸ χειμῶνος ἐαρινῆς ἀκτίνας ἐπεισελθούσης, οὕτω τῆ τῶν φανέρτων λαμπρότητι καταγλαῖζόμενος· ἔκτοτε οὐκ ὀφείδως ἅπαντα πόλεμον πρὸς τὴν βοήθῃ ἀποβλέπων διήμειβεν.
14. Οὕτω τοῖνυν τὸ πολέπον καὶ περιχαρῆς διανύων τῆς ἀρετῆς στάδιον, οὐδὲ τὴν ἐκ τῶν ἔργων προσγινομένην ὀφέλειαν ἀπεστρέφετο· εἰργάζετο δὲ ταῖς χερσὶν ἐντόνωσ τὴν ἐκ φονίκων πλοκὴν ποικίλως¹ ἄγαν περιποιούμενος καὶ μὴν καὶ καλλιγραφῶν ἄριστα πῶθῳ πολλῶ καὶ ταύτην τὴν μάθησιν προσλαβόμενος· καθυπέσφραγισε δὲ καὶ ταῖς τρισὶ ταῦταις διακονίαις ζῶν τῶ πνεύματι, τὴν τε τοῦ κανονήρχου (1) καὶ τὴν τῶν βιβλιῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν τοῦ ἐκκλησιαρχοῦ (2), μονώτατος ἐπὶ ἔτη δεκαοκτὼ ἢ καὶ πρὸς, τοῖς πᾶσιν ἐν ταῦταις κανὼν καὶ τόπος γενόμενος, ἐν μηδενί ποτε λόγον ὀργίλως ἐξάξας τοῦ στόματος ἢ μετ' ἀδελφοῦ μαχεσάμενος ἢ παρὰ τινος ὑποπτευθεὶς κἂν ἐν

Deiparam
supplex
exorat

E

et libera-
tur.Manibus
operatur,arti calli-
graphicae
incumbitet varia
implet
munera.³ μονηροῦ P.12. —¹ τειχίον τούτοις P. —² εἰσελεύσεσθε P.13. —¹ πορφύρον P. —² ἀποκαθάρας P. —³ τῶ ἔπνω P. —⁴ ὄν P.14. —¹ ποικίλως P.(1) *Kanonάρχης* is est qui in liturgiis canonum qui ab utroque choro concini debent cantum imponit vel qui canones incipit. Eius praeterea munus erat lignum pulsare ad convocandosfratres in ecclesiam. DUCANGE, i. v. *Kanones*. — (2) *Ἐκκλησιαρχης*, qui ecclesiae curam habet, et ei ad instar sacristae praeficitur. DUCANGE, i. v.

VITA σχήματι τὴν ἀποστροφὴν ἐργασάμενος. Ὡς ἂν δὲ μὴ δόξῃε τοῖς πολλοῖς ὑπερέχειν αὐτῶν τῷ φρονήματι, μετρίως δ' ἐπίσης εἶναι τοῖς Ieiunia. ἁμοιωτάτοις βουλόμενος, ἥσθιεν ἅπαξ τῆς ἡμέρας βραχὺ τι μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἀπογενόμενος, κἂν τοῦτω τὴν πάλαι τῶν ἁγίων πατέρων οἰκονομικῶς ἐκτεθεῖσαν διαφυλάττων παράδοσιν, ὡς ἂν ἄρτιον εἴη τὸ σῶμα καὶ μὴ ἄτονόν τε καὶ ἐκλυτον πρὸς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀγωνισμάτων ἐκπλήρωσιν· τὰς δὲ γε τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἀπαρτηρῶτως ἐφέλαττε, μίαν τῆς ἑβδομάδος ἀμυδρᾶς τινας² τροφῆς ἐμπιπλώμενος, ὅσον τὸν σύνδεσμον καὶ μόνον συγκροτεῖσθαι τῷ σώματι· καὶ γὰρ ἅπας ὁ βίος τῆς διαίτης αὐτῷ ἄνευ ὑπῆρξεν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ τῶν ἄλλως ἐχόντων θέλγειν τὴν αἴσθησιν· πλὴν εἰς ὕστερον, ἠρίκα τῷ Βυζαντίῳ διέτριβε, πολλάκις τοῦτοις³ ἐκέχρητο διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ σώματος· ἅπαντα δὲ ἦν αὐτῷ ἐν τῷ στόματι τὰ τοῦ Θεοῦ γλυκαίνοντα λόγια, ἡμέρας μὲν τὰ τοῦ Δαβὶδ τερετίσματα, νόκτιον δὲ μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως θανμαστὰ τῶν ἁγίων ἀνδραγαθίματα.

B Sacerdotio, 15. Οὕτως οὖν ἐδδρομοῦντα τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ καὶ χάριτι ὁρῶν ὁ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τῶν ἀδελφῶν ὁμηγύρεως καθηγερῶν καὶ διδάσκαλος, ἠβουλήθη τοῦτον ἐν τῷ τοῦ προσβυτερείου προσαγαγεῖν ἀξιώματι, ὡς ἄξιον ὑποφήτην ταύτης γεγονότα τῆς χάριτος· καὶ δὴ θαμβητικῶς πρὸς τινα τὰ περὶ τοῦτον διαλεγόμενον⁴ καὶ τὸν ἄνδρα φανερώς ἐθειάζοντος⁵, τίς προσδραμῶν ὡς δὴ τι χαριούμενος τῷ μακαρίῳ ταῦτα διεσαφήνισε καὶ τὴν ὑφανομένην βουλὴν ἐξεῖπεν τοῦ πράγματος. Ὁ δὲ τῆς ἀξίας τὸ ὑψηλὸν δεδιττόμενος καὶ τῷ ταύτης φόβῳ βαλλόμενος, οὐκ ἔχων ὅπως τὸ φορτικὸν διαδράσαιε, σοφίζεται τι τοιοῦτον, οἰόμενος ἀμβλῦναι δι' ἑαυτοῦ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὸ ἀπόσκοπον. Ἐπειδὴ γὰρ πρῶον αὐτὸν ἐπευφήμιζον καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ταύτην φέρειν αὐτὸν κατὰ τὸν πάλαι πρῶτον Δαβὶδ τὴν ἀρετὴν ὑπελάμβανον, ταύτην τὴν δοκὸν ἐξ αὐτοῦ βουληθεὶς ἀπορρίψασθαι, ἕνα τῶν τῆς μονῆς παίδων ὀργίλως ἐπιλαβόμενος, ἐρράπισε δῆθεν ἐπεμβριμώμενος ὡς ἂν ὑπόδικον τῷ θυμῷ κατακρίναντες, ἐνδίκως ἐκβληθεὶς τῆς προχειρίσεως. Ὡς δὲ κλανθυρίζων ὁ νέος μέσον πάντων διήρχετο τὴν ἀδίκως πρὸς τοῦ ὁσίου ἐπενεχθεῖσαν αὐτῷ πληγὴν διηγούμενος, τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες τοῦ δράματος εἶδισαν πρὸς βραχὺ τὸ ὁρόμενον· εἴτ' ἀναλαβόντες ἐξέστησαν, τῆς οἰκίας βουλῆς θανάσαντες τὸ ἀπόρητον· ὅθεν καὶ ἄκοντα τοῦτον προσαγαγόντες ἀνέθεσαν μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τῷ θεῷ βήματι παραστήσαντες. Ἀπὸ δὲ ἐξῆς εἰς δόξαν προβαίνων ὁσημέραι καὶ Θεὸν ὁρῶν ὅσον ἐφικτὸν καὶ ὁρῶμενος ἐπεμελεῖτο τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τὴν ἐδπρέπειαν, τὸ θνητὸν τοῦ σκήνους καὶ δόξασσον τῇ τῶν ἀρετῶν σεμνόνων στυλιπνότητι· ὡς γὰρ ἐκ τούτων τῇ μὲν ψυχῇ ἡ ἀπάθεια, οὕτως ἀδὴς τῷ σώματι τὸ ἐπωφελεὲς τῶν ἰνδαλμάτων προσγίνεται· ἐνθεν γὰρ ὠχρότης⁶ καὶ ἐσθῆτος ἀμφισίας καὶ βῆμα

ποδὸς ὥσπερ γέγραπται τὸ ἐσταλέε τε καὶ D μέτριον κέκτηνται. Φόβῳ οὖν καὶ αὐτὸς τοῖς τε θεοῖς ἤθεσι καὶ κινήσει κατακοσμῶν διετέλει τὸ ἐπιτεθεῖν αὐτῷ τῆς ἱεροσότητος ἀξίωμα· οὐ γὰρ ἐδίδον ἔπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς ψαλμικῶς Psalm.131, εἰπεῖν, ἕως εὐρη τόπον τῷ ἀπειργάπτῳ⁴ ἐν 4. παντὶ τόπῳ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας ὑπάρχοντι καὶ ἄξιον σκήνωμα κατασκευάσῃ τῷ πλάσαντι. Καὶ δὴ ἐφρονῶν κατεσκεύασε καὶ κατασκευάσας ἐδέξατο καὶ δεξάμενος λοιπὸν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ἔσχε παρ' ἑαυτοῦ τῆς μακαρίας καὶ ζωαρχικῆς τοιᾶδος τὴν ἔλλαμψιν· ἐγὼ γὰρ, φησὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡ ἀλήθεια, καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν ἐν τούτῳ ποιήσομεν, Ioh. 14,23. τοῦ πνεύματος διηλαθῆ προσαρῶσαντος τὸ κατοικητήριον. Τοῦτον γάρην ὁλος Χριστοῦ εὐωδία γενόμενος, οὐ <μόνον>⁵ τοῖς ἐγγύς, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς πόρρω τὴν ὁσμὴν τῆς ἐλυγνώσεως μεταδίδον· πολλοὶ γὰρ πίστευε τρωθέντες προσέτρεχον, οἱ μὲν τῶν ψυχικῶν τραυμάτων τὴν ἴασιν, οἱ δὲ τῶν σωματικῶν τὴν ἐδρωστίαν λαμβάνοντες· κατ' ἀμφοτέρων γὰρ ἐκ Θεοῦ τὸ κράτος ἀπείλιψεν.

16. Ἄλλ' εἰ τῶν ψυχικῶν τὰ καθ' ἕκαστον λέγειν ἐθέλομεν, ἀποκάμοιμεν ἂν τῆς ὑποθέσεως ἐναρξάμενοι· ἐν¹ δὲ τῶν αὐτῶ ἢ καὶ δύο ἐπ' ἐδεοργεσία δραστήντων τῆς φύσεως ἤδη προτιθέντες τῷ διηγήματι, ὡς ἀπὸ κρασπέδου καταφανῆς ἅπαν τὸ πρὸς Θεὸν ὄμιν τῆς αὐτοῦ παρορησίας ποιήσομεν ὕψασμα. Ὡς γὰρ συνέρρει τὸ πλήθος καὶ πάντες εὐθύμως προσέτρεχον, — ἐβελτίων γὰρ τοὺς πολλοὺς² καὶ μόνον ἐπ' ὄψεσιν³ ὁ ἀνήρ θεορούμενος — τίς τῶν ἐπιφανῶν μειράκιον ἔχων ἐξ αὐτῆς γεννήσεως κωφὸν τε καὶ ἄλαλον πίστευε ἀδυστάκτῳ φερόμενος ὡς οὐκ ἄλλος γε, προσπίπτει τοῦτον τοῖς ἰγνεσι κατολοφουρόμενος, ἐλεῆσαι παρακαλῶν οὕτως ἄβλιως τὸν μέλεον παιδα διατιθέμενον· ὁ δὲ ἀποθεῖτο τὸ τοιοῦτον ἐργεῖον, ἀνάξιον ἑαυτὸν καὶ ἁμαρτωλῶν ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπων εἶναι διοριζόμενος, καὶ οὕτω φησὶ· «Τί τῶν ἀγαθῶν ἐν ἐμοὶ θεασάμενος τοιαύτης φοικτικῆς ἐργασίας ὑπῆρέτην με καταναγκάζεις γενέσθαι τὸν ἄσων;» Ὡς δὲ προστιθεὶς τοῖς δάκρυσι δάκρυα, τὸν παιδα κρατῶν ταῖς χερσὶν ὑπεδείκνυε καὶ ἐξελιπάει κατελεῖσαι τὸν ἐξ αὐτῆς νηπιότητος τὸ χαρίεν τῆς φύσεως ἀγνοήσαντα· καὶ ἦν ἀμφοτέρων ἡ ἀμίλλα, πρὸς τὴν πειθῶ τὸν ἕτερον παροτρύνονσα. Ὡς εἶδεν ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος οὕτως ἐλεεινῶς τὸν ἄνδρα κατατροχόμενον, τῷ χεῖρε λοιπὸν τοῖς αὐτοῦ κενεῶσι τὸν παιδα ἐστερνισάμενος⁴, εἰσελθὼν ἐν τῷ τοῦ νεῷ θησιαστήριῳ καὶ ἕψας τοῦτον πρὸς τοῦδαφος ἰκανῶς τε ὑπὲρ αὐτοῦ προσενεξάμενος, ἀδὴς ἀνελὼν καὶ ταῖς τετραχῶθεν γωνίαις προσφασαὶ τοῦτον παρσκενῶσας τῷ στόματι, ὄρθιον ἐρείσας τῇ γῆ ἤρετο πρᾶειά τῇ φωνῇ τὸν μείρακα προσκαλοῦμενος. Ὡς δὲ παρενθὺς ἐπακίχως καὶ τραγῆ τῇ γλώττῃ τὴν ἀνταπόκρισιν δέδοικε, καὶ περιχαρῶς τὸν ἑαυτοῦ ἐπεκαλεῖτο γεννήτορα, τοῦτον ὁ μέγας παραπὰ ἐναγκαλισάμενος ἀποκαθίστησι πρὸς τὸν οἰκεῖον γεννήτορα. Ὡς ἔνιγ τὸν νῖον προσλαβόμενος, οἴκαδε σκιρτῶν καὶ ἀλλόμενος, ἀπελή-

Psalm.131, 4.

Ioh. 14,23.

Miracula.

Puerum surdum et mutum sanavit.

F

quod primum detrectaverat,

initiat.

² ἀμυδρῶν τινα P. — ³ τούτων P.
¹⁵. — ¹ διαλεγόμενος P. — ² ἐθειάζοντος P. — ³ ὁχρότης corr. P. — ⁴ τὸ ἀπειργάπτως P. — ⁵ om. P.

16. — ¹ ἕνα P. — ² τοῖς πολλοῖς P. — ³ ἐπόψεσιν P. — ⁴ ἐστερνισάμενος P.

-λυθεν



A λωθεν, ἐντολήν εἰληφάτα μηδενὶ ἐξεῖπειν τὸ θαῦμα ταμειωσάμενον, « ἴν' ἔχοις σου (φησί) τὸν νῖον εἰς αἰὲ διαφυλαττόμενον. »

Syncretis.

17. Τίνι βούλει τῶν πάλαι διαλαμψάντων ἐν τέρασι προσοικειῶσαι τὸ θαῦμα¹; Καὶ γὰρ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ τὸ διήγημα καὶ μὴ θανμάζεται μὲν Ἐλισσαῖος τὸν παῖδα τῆ Σουμανίτιδι χαριζόμενος· δε στόμα πρὸς στόμα καὶ χερσὶν τοῖν χερσὶν ἀλλὰ καὶ τοῖν ποδοῖν τῷ παιδαριῷ πάλαι προσφώνων τὴν ζωὴν ἐδοξήσατο. Θαυμάζεται δ' ὁμοίως ὅτι καὶ προφητικῆ παραρησία τὸν πόρον διαρρήξας τῆς φύσεως κατ' ἐπαγγελίαν προελθεῖν τὸν παῖδα πεποιήκεν· ἀλλὰ θαυμάζεται καὶ οὗτος οὐ χειρῶν καὶ ποδῶν προσφάσει, μόνη δὲ προσερχή τὸ κωφόν τε καὶ ἄλαλον ἐβλάλον ἔθεν καὶ βρῖθον² ἀπεργασάμενος. Εἰ δέ, ὅτι μήτραν στεριεύουσαν γόνιμον ἐκτετέλεκε³, δίδως, ὡσπερ καὶ ἄξιον, τὰ πρεσβεῖα κατέχειν τῷ θαύματι, πρόβηθι μικρὸν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν καὶ εὐρήσεις τῆ προφητικῆ διόπτρα τὴν πράξιν ἐπίσης ὡδε τῷ προφήτῃ συνδέουσαν· ἄθρει τοιγαροῦν τὸ προκειμενον. Ὁ πρῶτος τῶν Ῥωμαίων κατέ-

Sterilibus parentibus

Hebr. 13, 4.

χων τοὺς οἰακας γυναικὶ προσοικησας τιμῷ γάμῳ καὶ ἀμάντῳ κούη κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἄτεκνος ἤπρηχε, τῶν τῆς στεριώσεως δεσμῶν νάρκη τῆ μήτρα⁴ ποιούντων πρὸς τεκνογονίαν τοῦ σπέρματος· ἔθεν τὴν σχέσιν πολλὴν πρὸς τὸν τῷ Θεῷ ἐπιδικούμενος ἄνθρωπον, ἄμφω τῆ γαμετῆ⁵ πρὸς ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι ἐκλιπαροῦσι τὸν ἕσιον τοῦ προσεύξασθαι, ὅπως χαρισθεῖν τοῖς τέκνον εἰς ἀνάστασιν σπέρματος καὶ εἰς κληρονομίαν τῆς ἑαυτῶν ἐποστάσεως· καὶ διή προθύμως ἐπινεύσας ὁ ἅγιος (ἰσῶρα γὰρ αὐτοῦ⁶ κατὰ πάντα κομῶντας τοῖς ἀγαθοῖς κατορθώμασιν) ἔνθους τε πνεύματος λοιπὸν τῆ τούτων παρακλήσει γενόμενος· « Ἄπιτε (φησί) ἐν εὐρήνῃ· τάδε γὰρ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἔξετε νῖον ἄρρενα καὶ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης πλησθῆσθε, ἅτε τρωθέντες τοῖς τῆς ἀπαίδειας κέντροις καὶ τῆς στεριώσεως. » Οἱ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην ὡς ἐκ στόματος Θεοῦ παρὰ τοῦ πατρὸς προσλαβόμενοι, εἰς τὸν ἐπιόντα καιρὸν τὸν νῖον ἐκτετόκασιν καὶ βαπτισθέντα τοῦτον ἐκ τῆς κολυμβήθρας δέξασθαι τὸν ἅγιον καταράχασαν, ὡς ἂν καὶ πνευματικὸς νῖος χρηματίσειε τοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς προὔπαρξεως, γεννηθῆναι τοῦτον προκαταγγελλάντος. Ἔχοις τοῦ ζητουμένου τὴν λύσιν, τῷ προφητικῷ χαρακτήρι σχηματιζόμενον.

C

futuram praenuntiat prolem.

Sancti discipuli.

18. Ἐπεὶ οὖν εἰδιστο τῆ χάρα τὸ ἐκάστον κοιροβίον πρεσβύτερον τὸν ἑπ' αὐτοῦ ἀποκαθέντα οἰκείον μαθητὴν προσλαμβάνεσθαι καὶ τοῦτον ὡς οἶδόν τε φροντίζειν κατὰ τὸν ἔνδοθεν ἄνθρωπον ἀπατεῖν τε τῶν κορπῶν τῆς καρδίας ποιέσθαι τὴν ἐξαγόρευσιν, πολλοὺς μὲν καὶ οὗτος ἀπέκειρε διεξαγομένους τῷ τούτου θελήματι. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν τοὺς θαυμασίους φημι Λουκᾶν τε καὶ Συμεῶνην καὶ τὸν τῆς ἑπακοῆς ἀδάμαντα Ἰωσήφ, οὗ τῆς ἀποταγῆς τὸ ξένον τε

καὶ εὐπροθύμον εἰ καὶ πολλῆς τῆς πραγματείας καὶ ἑτέρας χρῆται τῆς διηγήσεως, ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν τόδε καὶ μόνον δι' ὀλίγων προθήσομεν τὸ κεφάλαιον. Οὗτος γὰρ τὸν σταυρὸν ἐπ' ὤμων κατὰ τὸν εἰπόντα ἀράμενος, πρόσσεισι τῷ θεραπευτῇ τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὸ τῆς σαρκὸς ἅπαν ἀπαρησάμενος φρόνημα, ἔδλον ἑαυτὸν ὤφειτο δεῖν τοῖς ἐκείνου διευθετεῖσθαι κελεύσμασιν. Καὶ διή προέκοπτε ζεόντως τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀγωγίμοις διευθυνόμενος· ἔθεν τὸ θερμὸν αὐτοῦ τῆς πίστεως ἑνορῶν ὁ θαυμασίος, οὐκ ἦκιστα τοῦτον τοῖς τῆς ἀσκητικῆς παλαιστρας ἀνδραγαθήμασι καθυπέβαλλε, τὸν ἐκ τῆς πεινῆς τε καὶ δίψης καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀτιμίας αὐτῷ προσφερόμενος ἄεθλον. Ὡς δὲ ἀδάμαντος στεροστέραν τὴν τοῦτον διάνοιαν ἐστοχάσατο, ἑτέρως αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ἐντίθηται καὶ φησι· « Βούλομαι σε πιπρᾶσαι, ἀγέροχον ὄντα καὶ ἀνυπότακτον εἰ πως ἀνάρρουσιν τῶν πολλῶν σου κακῶν ἐφεύροισ ἐν ὥρα τῆς κρίσεως. » Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ πύκτης πρὸς παντοῖον πειρασμὸν ἐπαρχων ἀκλόνητος, « εἰ τι κελεύεις (φησί), ἅγιε πάτερ, τὸ δόξαν πρὸς τὸ συμφέρον τῆ ταλαιπώρω μου ψυχῇ, καὶ διάπρασαι. Οὐ γὰρ τὸ ἐμὸν εἰ καὶ ἀνάξιος, ἀλλὰ διὰ σοῦ τὸ τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ἐφίεμαι θέλημα. » Ἦν δέ τις ἐκεῖ μοναχὸς ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον πλεονεκτήμασι δοξαζόμενος πλούτῳ τε καὶ τῆ τοῦ κόσμου ἐδρόῃ ἰδιαζόντως παρὰ πάντων τιμώμενος, ὅξες τε καὶ ἀσθηρός, ὡς οὐκ ἄλλος τις [ἄλλος] γηραιὸς ἴν' οὗτος εἶπω τοῦ ἐν τῇ κλίμακι, τοῦ πύκτου φημι Ἄκακίον (1), καθηγητῆς φημιζόμενος. Οὗτος τοῖνον τῆ φορᾶ τοῦ θυμοῦ πιεζόμενος πολλοὺς μὲν τοὺς ἑπ' αὐτὸν τῷ πηλῷ καὶ τῆ πλινθία τῆς μαστιγίας ἀφρόνος ἐδάμαζε· καὶ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ Σολομῶν, θυμὸς ἐν κόλπτοις ἀφρόνων ἀλλίζεται· πολλοὺς δὲ καὶ φουγάδας γενέσθαι πεποιήκεν, οὐ δυναμένους ὑπερεγκεῖν αὐτοῦ τὴν ἀπήρειαν. Ἦ γὰρ βραχὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πῶσιν οὐκ ἑαυτῷ ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπειργάζετο. Τοῦτον ὄρων ὁ κοινὸς πατὴρ ἡμῶν Βλάσιος οὕτω πανοικὶ ἐλεινῶς καταναλισκόμενον, φήθη διὰ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἐνὸς ζωογῆσαι τοὺς πλείονας· καὶ προσελθὼν ἐν μᾶ τῷ κοιμαιομένῳ τούτῳ μονάζοντι — καὶ γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν αἰδῶ κάκεινος τῷ ἱερῷ πατρὶ προσαπένεμε — « Βούλει (φησί) πριάσομαι σοι δοῦλον ἐράσμιον κατὰ πάντα τῷ σῷ θελήματι γενησόμενος; » Ὁ δέ· « Καὶ μάλα ἔγωγε εἰ ἐπέτυχον, ἐνεπορευσάμην αὐτὸν τοιοῦτον, καὶ αὐτῆν, (φησί) εἰ δυνατόν, τὴν ζωὴν προῖέμενος » ἀμέλει καταβαλὼν τὴν τιμὴν δαυιλῶς τοῦ Χριστοῦ τῷ θεράποντι δοῦλον ὄνητὸν τὸν Ἰωσήφ προσλαμβάνεται. Καὶ τίς ἂν τὰς ἐντεσθεν ἀνάγκας λοιπὸν διαζωογραφῆσιεν, ὅς ἐκεῖνος ὑπέστη παρὰ τῷ κακοτρόπῳ τούτῳ μονάζοντι; οὐδὲ γὰρ ῥάδιον εἰς τοῦμφανὲς ἀγαγεῖν τὰ ἐν παραβύστω συμβάντα τῆς καρτερίας ἀνδραγαθήματα· πλὴν τῆ παναλκεί δεξιᾷ κυβερνώμενος ἐφθίμος¹ τούτῳ τῆ πίστει ἀνυποκρίτως διεξερχόμενος πρὸς

VITA

Ioseph obediētiaē speculum.

Matth. 16, 24

E

Ecccl. 7, 10.

F

17. — ¹ τῷ θαύματι P. — ² ἴτα P. — ³ ἐκτετελεκώς P. — ⁴ τὴν μήτραν P. — ⁵ ἴτα P; τῷ γαμέτα

expectaveris. — ⁶ αὐτοῖς P. 18. — ¹ ἴτα P; locus corruptus.

(1) Vitam Acacii narrat S. Iohannes Climacus in Scala Paradisi, grad. IV, P.G., t. LXXXVIII, Novembris Tomus IV.

p. 720-21. Cf. Synax. Eccl. CP., p. 261.



VITA τοὺς ἀκυμάντους λιμένας ἐξέπεμψεν, ἄλυστον μνήμης ἐπιπέφυκα ταῖς μετέπειτα γενεαῖς διὰ τῆς ἠνοθεύτου ἑπακοῆς ἐργασάμενος.

Vanam gloriam fugiens 19. Πρὸς δὲ τὰ ἐξῆς ἐπιβῶμεν τῆς διηγήσεως. Οὕτως καθορῶν, ἑαυτὸν ἐπὶ πάντων ἀνθρώπων τιμώμενον (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ πάπας τῶν λοιπῶν οὐχ ἐλάττω τοῦτῳ πιστῶς τὴν τιμὴν προσσπέμμεν, εἰς τὸ παλᾶτιον συζητήσας μεταστελλόμενος καὶ ὡς διακειμένῳ Θεῷ πλησιέστερον τὰ κεντρὰ τῆς καρδίας ἀνατιθέμενος), οὐκ ἔχον τοῦτον χάριν ὅτι καὶ δρᾷσειεν, ἠνιάτο πάντοτε καὶ ἔστεινε τῷ ὀλίγῳ συντηκόμενος· ὅθεν πολλὰς πρὸς ἡσυχίαν ἀπαραι βουληθεὶς οὐκ ἠδύνατο. Οὐδὲ γὰρ εἶων τοῦτον τὴν στέρησιν κατολοφρονέμενοι· καὶ δὴ προσφάσει ἀρροστίαις τινὸς τῶν ἐν Ποτιύλοις θερῶν καθάπολασαι προσποιησάμενος, παραλαβὼν τοὺς ἐξ ὅλης αὐτῷ πηγῆς ἀγαπήσαντας καὶ μέχρι τέλους αὐτῷ παρακολουθήσαντας, τοὺς θαυμασίους καὶ ἰστρούπους τῶν πατριῶν παρακελεύσασιν φάλακας, Λουκιᾶν φημι Ἰωσήφ τε καὶ Συμεῶν, τοὺς θερμοὺς τῆς ἀρετῆς ἐκείτους, ἀπέπεμψε πρὸς τὴν μεγίστην καὶ πανευδαίμονα πόλιν Κωνσταντινούπολιν· εἴλεγε γὰρ αὐτὸν φημι τις ἐποσώροισα πρὸς τὸ εὐαγὲς καὶ παρμέγεθες θεῖον τῶν Στουδίων κοινόβιον, τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐκεῖσε πανσέβαστον ἐπὶ τοῦ πάλαι τοῦτο κατὰξάντος καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τῷ πνεύμῳ τῶν δογμάτων καταφαιδουράντος τοῦ ὁσίου φημι πατρὸς Θεοδώρου, ἀγγελικῆν διαγωγὴν τε καὶ διατέπωσιν καὶ αὐτὸς διεξελθεῖν ἐφιέμενος. Ὡς οὖν τῆς Ῥώμης ἀπαρτάντες ἤδη λοιπὸν δωδεκάτην ἡμέραν προσεκαρτέρουν τῇ θαλάσῃ περικλιζόμενοι, ὁπρὶνα πρὸς τὴν Μοθῶν (1) κατητηκότες ἐπέβησαν, προνοίᾳ Θεοῦ θαυματουργεῖται τι εἰς τὸν ἅγιον. Ὁ γὰρ ταύκληρος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ ἐκεῖσε τοῦτον ἐπαποθέμενος¹, αὐτὸς δι' ἐμπορίαν τινὰ πρὸς τὰ τῆς Δημητριάδος (2) μέρη κατέπλευσεν· ὃν οἱ τοὺς τόπους ἐκείνους ληϊζόμενοι βράβαροι συναντήσαντες, ἦσαν τοῦτον πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν αἰχμαλώτων ἐπαγομένοι. Ὁ δὲ οικονομικῶς τουτοῖ διαδράσας τὸν κίνδυνον, τὴν βασιλευσμένην πόλιν κατελλήψε καὶ τῷ προσρηθέντι κοινοβίῳ προσορμασθεὶς ἐπὶ τοῦ ὁσίου αὐτοῦ² διακονεῖν εὐθέμως παραλαμβάρεται· Ἀνατόλιος (3) δὲ ἦν ὁ θαυμασίος, ὁ ταῖς τῶν ἀρετῶν λαμπρόσιν ἄνωθεν οἰκειῶς τῷ ὀνόματι καταλαϊζόμενος, ὁ πάντας³ ἡμᾶς ὡς ἐν ἀρχηγῷ τόπῳ τῆς κοσμητικῆς ἀχλὺς ἐπάσχοντα πρότερον ἀφαρτάσας, εἴθ' οὕτως διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας τῷ ἀγγελικῷ τῆς εὐφροσύνης περιβολαίῳ τοῦ σχήματος πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιβιβάσας ἀρότητα. Οὕτως δὴ οὖν ὁ αὐθίμος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν μονῇ τὸν ἅγιον εἰσδεξάμενος, δῆλον καθίστησι τοῦτον ὡς ἐκ Ῥώ-

μησ ἐπανελλόντα τῷ τῆς ἀσχεροσύνης διελημμένῳ τοῦς οὐρακας· Ἀντόνιος (4) δὲ ἦν ὁ θαυμασίος· ὃς ἀκούσας λοιπὸν καὶ τοῦτον προσκαλεσάμενος καταμαθὼν τε αὐτὸν ἐκ τε τῆς θεᾶς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης αὐτῷ ἀκακίας τε καὶ ἀπλότητος τέλειον ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ χαρακτηριζόμενον, δούς ἐδλογίαν τινὰ καὶ πνευματικῶς κατὰ τὸ εἶκόσ αὐτὸν φιλοφρονησάμενος πρὸς τὴν εἰρημένην μονὴν ἐξπέστειλε. Καὶ παρενθὲ δῆλα τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ πεποίηκε Λεόντι (5), τὸ ἀκέραιον τοῦ ἀνδρὸς διηροῦμενος καὶ τὴν λοιπὴν μετ' ἐκπλήξεως ἐκδειάζων τοῦτον κατάστασιν· ὃς ἐξ αὐτῆς ἀποστείλας εἰσκαλεῖται πρὸς τὰ βασίλεια.

20. Ἄξιον δὲ μνημονεῖσαι καὶ τὴν πρὸς τὸν ἄνακτα εἰσοδὸν, ὀνησιφόρον¹ ὅσων καὶ πολλὴν παρέχουσαν² τὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἀπάγοντες τοῦτον, ὡς ἔθος ἐστίν, ἐν τῷ μονοθύρῳ (6) στήσαντες ἀνεχώρησαν καὶ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπόρνησιν ἀπισχόλητον, μονώτατον ἔνδον ἐγκαταλείψαντες, ὡδὲ τε καὶ ὡδε περιβλεψάμενος οὐλοῖται καὶ μηδὲνα τῶν συνανόντων αὐτῷ θεασάμενος, μίαν δὲ καὶ μόνην ἀνεφωγμένην θύραν σκοπήσας, ἐν ἣ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς σήνηδες ἦν αὐτῷ, καλλιγραφῶν ἐκαθέζετο, ἅτε δὴ οὕτως ἀληθῶς διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας πάλαι τὴν τῶν βρεφῶν ἀκακίαν ὥσπερ ἰμάτιον ἐνδυσάμενος, προσείσι τῷ φιλοχρίστῳ μέδοντι καὶ φησιν· «Ὁ ἀδελφε, εἰπέ μοι, ποῦ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἐναυλλίξεται.» Ὁ δὲ φιλάγιος οὗτος καὶ ὄντως φιλόχριστος ἐκθαμβος ὄλος ἐπὶ τῇ ἀκακίᾳ τοῦ ὁσίου γενόμενος, ἀρασθεὶς αὐτοῦ τὴν ἀπλότητα· «Κάθισον, (φησὶν) ὦ πάτερ, κἀγὼ σοὶ διὰ τάχους αὐτὸν ὑποδείξαιμι.» Καὶ τὸ ἐκ τῶν ποδῶν, ὅπερ πεπάτηκεν³, ὁποδῖον ἀποσάμενος, ἐγγιστα τοῦτον καθίσας ὠμίλει μετὰ πολλῆς τῆς εὐθύτητος. Ὁ δὲ γέροντὸν λαμπρὸν καὶ ἐνηλλαγμένον σκοπήσας τοῦ ὁδομήματος, ἐπέγνω τοῦτον εἶναι τὸν βασιλεύοντα καὶ ἀρόδον ἐξαναστάς προσέπεσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ κατεφίλει τὸν ὄσιον καὶ ἐπὲρ τῆς αὐτοῦ βασιλείας εἰσεσθαι καλικέτευεν, οὕτω πως ἀνομολογοῦμενος, διτιπερ· «Πρὸ τῶν χρόνων με Χριστοῦ, ἅγιε πάτερ, τὴν σὴν ἀγγελιοειδῆ μορφήν καθυπέδειξε· καὶ ἐθαύμαζον, εἰ καὶ ἀμαρτωλῶς διαλογιζόμενος ὡς οὐ πλάνη ἐστὶ τὸ τελούμενον. Ἐν χειρὶ γὰρ Θεοῦ καρδία βασιλείως, ὡς γέγραπται· πλὴν τῶν ἀπροόπτως καταφανείσαν θῆαν, ἄλλον ταύτην ἰδοῦ μοι ἢ⁴ τήμερον ἐπιδείξουσιν.» Ἀμέλει τοῦτῳ πολλὰς ἐδλογίας παρεσχηκῶς ἐξαπέστειλε, συζητήσας αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἔκτοτε μεταστελλόμενος, ἠδόμενος πάντοτε τῇ ἀκακίᾳ τοῦ γέροντος. Οὕτως δοξάζει Θεὸς τοὺς αὐτὸν διὰ τῶν δοξάζοντας.

21. Διέτριβε τοῖν σὺν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς

Ab Antonio patriarcha et Leone imperatore arcessitur.

Qua ratione in palatio receptus fuerit.

E

F

Pro v. 21, 1.

1 Reg. 2, 30.

19. — ¹ ita P; ἐναποθέμενος? — ² αὐτῷ P. — ³ ita P; legendumne πάντως?

20. — ¹ ὀνησιφόρον P. — ² παρέχουσα P. — ³ πεπατηκῶς P. — ⁴ τὴν P.

(1) Methone, Μεθῶν ap. Strabonem, Μοθῶν ap. Pausaniam, in Peloponneso. — (2) Demetrias, urbs in Thessalia. — (3) Anatolio Studitarum hegumeno de quo in Vita Eulhymii, c. II, De Boon, p. 4-5, ultimis saec. IX annis suffectus est. Arcadius, ibid., c. IX, X, De Boon, pp. 29, 31. Anatolius tamen monasterii gubernacula iterum suscepisse credendus est. Habemus enim codicem anno 916 exaratum ἐπι Ανατολίον τοῦ ὁσίου τᾶτον ἡγουμένον τῶν Στουδίων (Catal. Gr. Vatic., p. 153). Alterum hunc esse cognominem nullis nisi debilibus astruitur argumentis. — (4) Antonius Cauleas, patriarcha Constantinopolitanus an. 893-901. — (5) Leo VI imperator an. 886-912. — (6) De μονοθύρῳ lege I. REISKII commentarium ad Constantini Porphyrogeniti De Cerim., lib. I, Bonn, t. II, p. 177.

ἐν

In monasterio Studii commemoratur.

ἐν τῷ τῶν Στουδίων μοναστηρίῳ, ἐν πολλῇ κατανόξει ταῖς ἀγαθοεργίαις ἐνασχολούμενος. Καὶ δὴ ἐν μιᾷ τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τῷ ἀριστηταρίῳ συνεσιτώμενος, ἐπήρθη τῷ λογισμῷ πρὸς θεωρίας ἐπίβασιν. Καὶ ὡς ἔθος ἐστὶ τῇ τοῦ καθηγουμένου κλεῖσει τινὰ τῶν ἀδελφῶν εὐλογεῖν τὰ προσφάτως παρατιθέμενα βρόματα. ὁρᾷ οὗτος ὁ κατὰ Μωσέα δεδοξασμένος τὸ πρόσωπον, τοῦ ἀδελφοῦ τὴν χεῖρα τῇ σφραγίδι προτεινάντος, ἑτέραν ἄνωθεν χεῖρα λοιπὸν ἀπείρω φωτὶ ἐξαστράπτουσαν κατερχομένην ὁμοίως καὶ ἐπελογοῦσαν τὸ εὐλογοῦμενον ὅθεν μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ ἐκπλήξεως τῷ τοιοῦτῳ ἐνασχολούμενος¹ ἑαμάτι, μικροῦ δέιν τοῦ φαγεῖν τὸν ὄφρον αὐτοῦ ἐπελάθετο, τῷ θάμβει καταβαπτισθεὶς τοῦ ὁράματος. Τοῦτῳ παραχωρεῖν οἶμαι πᾶσαν τεχνικὴν τῶν ἔξω περὶ οὐρανῶν, τῇ πιθανότητι τῶν λόγων πρὸς ὕψος αἰρούσαν² τὸ ἐγκώμιον. Τί γὰρ δὴ καὶ χαρίσασαιτο πλεῖω παρ' ὅπερ ἐστὶ³ ῥητόρων γλώσσαι καθητηχόμεναι; πλὴν οὐ θαυμαστόν οὐδ' ἄπιστον τοῦτο κριθεῖν⁴ ποτέ. Πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, γέγραπται· ἀλλ' ὅν ἐι δοκεῖ καὶ δι' ἑτέρον τὸν ἄνδρα γνωρίσωμεν, τὸ θαῆμα θαύματι προσαρμύζοντες καὶ κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν ἐντιθέτες τῷ γράμματι.

Marc. 9, 23.

22. Ἐν τῷ μετοχῷ τῆς Φιερνοπόλεως (1) τῷ καιρῷ τοῦ τρογιητοῦ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν καὶ οὗτος ὁ τοῦ Χριστοῦ θεράπων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπίσης συνεσχολούμενος — οὐ γὰρ ἀπηξίου κατὰ πάντα συγκοπιᾷν τε τοῦτοίς καὶ συναυλίζεσθαι — ἐξ ὧν τις ἀδελφὸς ὀνόματι Φίλιππος ἐπετρόχη παρὰ τοῦ τῆν οἰκονομίαν ἐκείσε διέποντος τῶν πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν κατεργάσασθαι· οὐ σὺν προθυμίᾳ πολλῇ τὸ ἐνταλθὲν διανόντος, ἀδρόως ἢ τῆς ἀποκειμένης ἰλός δομότης κατὰ τὸν ἐγκέφαλον πλήξασα ἔνδον ἀλλοιωθέντα φόρον ὥσπερ κατεῖχε δισβάστακτον, ἄλλων ἀλλοίως καὶ ἑτέρων ἑτέρως μηχανουμένων ὡς τάγματα καὶ οὐ δυναμένων τοῦ ὁστροκίνου σκευὸς ἀπολυτρώσασθαι. Ὡς δὲ λοιπὸν οὗτοι οὗτος ἡσχόλητο, βλέπει οὗτος <ὁ>¹ ἐν τῷ τοῦ πίθου τέλει μίμενος τέσσαράς τινας λεκοφόρους σθρόντας αὐτὸν δῆθεν καὶ σὺν αὐτοῖς ἀπάγειν ἐθέλοντας· ὁρᾷ δὲ καὶ τὸν ἅγιον ὡς ὀλὸν τε παρακαλοῦντα τοῦτον καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὴν χεῖρα προσεφελκόμενον· «Οἱ δὲ με, (φησὶν ὁ ὁρῶν) τῷ ὁσίῳ καταλιπόντες ἀπέχοντο·» μὲν δὲ τοῦ πίθου τοῦτον ἐκσπᾶσαντες καὶ πρὸς ἑαυτὸν δι' ἐπιμελείας ἔλθειν παρασκευασμένοι, ἔγνω ὅτι καὶ πέποιθε. Καὶ ὡς τὸν ὄσιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ παριστάμενον ἐθεάσατο, πίπτει πρηγῆς ἐπιλαβόμενος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ μεγάλη φωνῇ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπ' αὐτοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ὄραν τεράστιον διηγούμενος καὶ ταῖς εὐχαριστηρίοις φωναῖς αὐτὸν ἀμειβόμενος. Ὁ δὲ· «Ἀπιθι (φησὶ), τέκνον· οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' αὐτὸς ὁ μέγας ἐν κινδύνῳ Νικόλαος τοῦδε τοῦ μικροῦ σε θανάτου ἐρρόσατο.»

Miraculum.

23. Καὶ τίς ἄν τὰ τῷ θαυμασίῳ πατρὶ εἰργασμένα καθ' ἕναστον διεξελθεῖν τῷ λόγῳ δυνήσεται; οὐδὲ γὰρ ὢν ὁ βλος τὸν ἔπαινον κέκτηται, τοῦτων ὁ τοῦς διὰ γραφικῆς ἐμπειρίας εἰς τοῦμφανὲς ἀγαγεῖν ἐξισχύσειεν· ἀποδέει γὰρ ἀπειράκις ἀπείρους τῷ μερικῷ χαρακτῆρι διεξερχόμενος. Τετραετῶν δὲ ἤδη πρὸς τῷ τῆς ἀρετῆς παιδευτηρίῳ ἐγγυμασάμενος, ἐπειπερ ἑώρα καὶ αἰθῆς ἑαυτὸν σχεδὸν ἐπὶ πάντων τιμώμενος καὶ παρὰ τῶν διαφόρων ἐπισκέψεως χάριν εἰς αὐτὸν ἐπεισερχόμενον παρενοχλούμενον, τῷ προσηθῆντι ἐδλαβεστάτῳ καὶ πνευματικῷ πατρὶ Ἀνατολίῳ προσελθὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν αὐτῷ ἀνακοινώσάμενος τὰς τε τοῦτον εὐχὰς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ἀρετῆς ἐφόδιον κομισάμενος ἀπέπλευσε μετὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν πρὸς τὴν ἐπονηρίαν τοῦ Ἀθωνος, τὴν καταμόνας μαρτυρικῆν παλαιστοῦν διεξελθεῖν ἐφιέμενος. Ὅσην δὲ βίαν λοιπὸν, τὴν ἐκείσε διαγωγὴν ἀσπασάμενος, πέποιθεν πρὸς αὐταῖς ταῖς ἀναγκαῖαις χρεῖαις τοῦ σώματος, ἔτι γε μὴν καὶ ἐπὶ τῶν ἰσοτρόπως ἐγκατοικοῦντων τὴν ἐρημίον, οὐκ εἰδότων καλῶς διακρίνειν τὰ πράγματα, οὐδὲ ἐστὶ ῥᾶδιον διηγῆσασθαι, ὅπως τοῖς ὀνειδισμοῖς ὡς ἀσπίς ἐν χεῖλεσι τὸν ἰὸν παραθήγοντες ἐσκοπτον εἰκαῖως τοῦ γρηαιοῦ τὸ ἀπρόσκοπον, ἐκφρονης ὄντως ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ πλήρης ματίας ἀπάραντες. Ὁ δὲ ἀντιτιθεὶς αὐτῶν τῷ θυμῷ τὴν προὔτητα καὶ τῷ μύσει τὸ τῆς ἀγάπης ἀκέραιον προβαλλόμενος καὶ τοὺς μὲν γρηαιοὺς ὡς πατέρας, τοὺς δὲ νέους ὡς ἀδελφούς συναναπλεκόμενος καὶ ὡς ἄριστος ἰατρός οὕτω πως μέσον αὐτῶν ποικιλλόμενος καὶ τὰ τῆς σωτηρίας φάρμακα προτεινόμενος, εἶλεν ἀπαντας τῆς ψυχροφθόρου λύμης ἀναρροσάμενος. Καὶ ἦν ὡς ἀστήρ διανγῆς πάντας καταφωτίζων τοῖς αὐτοῦ προσηθῆμασιν ὅθεν αὐτὸ τε τὸ ὄρος καὶ οἱ τοῦτον οἰκήτορες τῇ αὐτοῦ παρακελεύσει διεξαγόμενοι βαθεῖαν ἦγον εἰρήνην ταῖς αἰθραις τοῦ πνεύματος ἐπαναπαύμενοι. Εἰώθει δὲ πολλάκις μονώτατος τὸ ἄβατον ἐκεῖνο τῆς ἐρήμου διέρχεσθαι πέλαιος, οὐδὲν τῶν εἰς βρώσιν ἑαυτῷ ἐπικομιζόμενος, μόνους δὲ τοῖς θεοῖς λόγοις καὶ ταῖς παρατηρούσαις βοτάναις ἐνδιατώμενος εἰκοσι πολλάκις ἢ καὶ τεράκοντα ἐκείσε λοιπὸν ἡμέρας ἐγγυμαζόμενος φόβον παντός ἀνευθεν καὶ ἐκτός οἰασοῦν τῶν σαρκοβόρων θηρίων παρενοχλήσεως· εἰρήνευον γὰρ αὐτῷ κατὰ πάντα καὶ ὑπετάσσοντο ὡς τὸ κατ' εἰκόνα διαφυλάττοντι ἄτρωτον. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἱερὰν τεσσαρακοστὴν ἐκεῖ διέτριβεν ἅπασαν τὴν τε ἀμπεχόμεν καὶ τὰ λειτουργικὰ σκευὴ σὺν τῇ θεῖα μυσταγωγίᾳ ἐπιφερόμενος καὶ τὴν λογικὴν λατρείαν ἀναφέρων ἐκάστοτε, ὅπου δ' ἄν, τῆς ὄρας αὐτὸν καταλαβοῦσης, ἐτύγχανε.

24. Καὶ ποτε πρὸς ὑπονηρίαν ἐν γεολόφοις τόποις αὐτοῦ κατανηθῆσαντος καὶ τὴν ἀναιμάκτον θυσίαν τῷ Θεῷ ἀναπέμποντος, ἀγγελικῆ χοροστασία τὸν τόπον ἐκείνον περιστοιχίσασα, ξέρον θέαμα τοῖς ἐκείσε βουκόλοις ἐν μέρει τοῦ ὄρους ἐπάρχουσιν ἐξηκοντέο· ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς ἐκείσε νέμειν τότε τὸ ποίμνιον· εἰς γὰρ πολυοχλίαν φησὶ καὶ μέλους ἠδνεποῦς ἀνείκαστον αἰνεσὶν πλήρης ὁ χῶρος ἅπας γενόμενος,

VITA

Post annos quattuor

cum discipulis ad montem Athonem pergat,

E

ubi solus saepe loca deserta quaerit

et herbis victitat.

F

Dum liturgiam celebrat,

21. —¹ ἐνασχολούμενον P. —² αἰρούσα P. — 22. —¹ om. P. —² πᾶσα πῆρ ἐστὶ P. —³ κρηθῆν P.

(1) Locus Constantinopoli. Synax. Eccl. CP., pp. 388, 721.



VITA
caelestes
a pastoribus
audiuntur
voces.

1 Reg. 18,
14.

ἐξ ἀπειρών ταγμάτων ὑπὲρ ἄνθρωπον τοῦ τρισαγίου μέλους ἢ ᾗδη¹ ἀνεπέμπετο, ἀνθρώπων γλώττιαν, τὸ φοβερόν τοῦ ἀκούσματος οὐ σθένουσαν² διηγῆσθαι, ὡς ἐκπλαγέντας τοὺς ἀγρότας καὶ τὸν τόπον διερευνήσαντας εὐρεῖν τε τὸν ὄσιον πρὸς ἑαυτὸν ἔτι τὰ τῆς εὐχαριστίας ποιούμενον λόγια τῆν τε ὑπερσίαν ἐκτεθειμένην πᾶσαν ἐπὶ τινι πετροῦδι τόπον ἀνοφοροούμενον καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ὄρθιον πρὸς αὐτὴν φρόβῳ πολλῶ παριστάμενον, καθάπερ τὸν Σαμωνῆλ τὸ γράμμα διασημαίνεται. Ὅθεν προσπεσόντες τοῦτον τοῖς ἰχνεσι καὶ τὰ ἀκουσθέντα διηγῆσάμενοι εὐχὴν τε παρ' αὐτοῦ κομισάμενοι μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς τοῦ ὄρους ἀπαράντες θερμοὶ κήρυκες τῶν ἀκουσθέντων ἐγγύγνοντο, μεγάλη τῆ φωνῆ πάση τῆ περιχώρῳ τὰ τοῦ Θεοῦ τεράστια διηγούμενοι. Καὶ γὰρ ἦν ὡς ἀληθῶς πλήρες ἐμπλήξεως τὸ τελούμενον καὶ βροτείου μέλους παντὸς ἐπανεστηκὸς τὸ ἐκεῖθεν ὑποφωτούμενον. Τί δ' ἂν τις καὶ πρὸς τὴν τοῦ θαύματος σύγκρισιν διαγράψειεν; ἔρρει γὰρ οἶμαι καὶ ἱστορίας ὑψηλῆς καὶ παλαιῶν αἰνιγμάτων ἀντιπαράθεσις, οὐκ ἐχόντων, εἴπερ ἐθέλοιεν, περιληπτικῶς διαζωγραφεῖν τῆς αὐτοῦ καμπηθοῦς ἐκείνης καὶ ἀκαταλήπτου ἡχῆς τὸ μελόδημα· ἐνθεν πίστις τὸ ἐφηγούμενον ἐνδον ταῖς πλαξὶ τῆς καθαράς διανοίας ἐρείσαντες, σιγᾶν τῷ λόγῳ παραχωρήσωμεν.

25. Ἐκεῖθεν δὲ αὐθις πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς τῆς μονίας τοῦ ὄρους ἀνθυποστρέφων ὁ ὄσιος οὐκ ἦν προσιτὸς τῆ τοῦ ἦθους ἐπαλλαγῆ κατὰ τὸν μέγαν Μωσῆα καὶ αὐτὸς κλειζόμενος καλῆματι δ' ὡσπερ τοῖς πολλοῖς νηγετοῖς καὶ ταῖς τῶν ἀνέμων αἰραις ὄλον αὐτοῦ κατωμένον ἔφερε τὸ σῶματιον. Ἄλλ' οὕτως αὐτοῦ τὴν ὄρειον διατριβὴν ἐξανόοντος καὶ ἀσπασίως πρὸς δέκα καὶ ὄσιν ἔτεσι πρὸς τοὺς ἀφανεῖς πολεμήτορας ἀντικαθιστάμενος καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν ἀρετῶν ἀψίδα, φημί δὴ τὴν ἀπάθειαν, πεφθαρῶς καὶ ὡς ἐν ἀδύτοις ταύτῃ περιεσχόμενος¹, ἐξανέστησάν τινες λέγοντες τοῦ ὄρους ἔχειν τὴν ἐπικράτειαν· κἀντέθεν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὄχλησιν τοῖς πατρίσιν ἐπέφερον· ταύτης ἔνεκα τῆς προφάσεως ἠναγκάσθη καὶ αὐθις καταλαβεῖν τὸ Βυζάντιον καὶ δὴ ἕνα (1) τῶν αὐτοῦ μαθητῶν <διάδοχον καταστήσας²> διαθήκην ἐν μυστηρίῳ δῆθεν καταλιπὼν τὴν βουλὴν αὐτοῦ· «Ἐγὼ μὲν τοῦ Θεοῦ συνεργήσοντος ἄπειμι (φησὶν), δηλώσω τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπεισφύρασαν ταραχὴν τοῖς μονάζουσιν (2), εἴ πως τῶν φιλοπολέμων ἀνθρώπων τὸν θυμὸν κατενάρσειεν³. Σὺ δὲ λοιπὸν ἀντ' ἐμοῦ μετὰ Θεοῦ ἄπασι τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀδελφοῖς ἀντιλαβοῦ καὶ φροῦρει καὶ ἐπισκόπευε, μνηλα καμῶ ποιούμενοι πρὸς τὸν Κόριον», τῷ διορατικῷ

Byzantium
redire
coactus

24. —¹ τὴν ὄδῳν P. —² γλώττιαν... σθένουσαν ita P.
25. —¹ περιεσχόμενος P. —² supplēvi, om. P.

ὄμματι τὴν ἑαυτοῦ προαισισόμενος ἀποβίωσιν. Καὶ ταῦτα λέξας, ἀσπασόμενος αὐτὸν ἀνεχώρησεν, ἐντεταλόμενος μέχρι τρίτης ἡμέρας μηδενὶ ἐξαιρεῖν τὰ τοῦ πράγματος. Καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ βασιλευσίᾳ τῶν πόλεων, ἀπελθὼν εἰς ὄρειον πρὸφῆν ἠηλλίζετο καταγώγιον καὶ μετὰ πλείστης ὅτι χαρᾶς εἰσοδεχθεῖς παρὰ τε τοῦ πρώτου καὶ τῆς εὐκλεοῦς τῶν ἀδελφῶν ὀμηγύρεως (καὶ γὰρ ὡς ἀγγέλω Θεοῦ, τὴν αὐτοῦ παρουσίαν κροτοῦντες, προσέτρεχον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν) καὶ αὐθις τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ θεασάμενος Λέοντι καὶ ἂν ἐξηγεῖτο μετὰ ζεούσης τῆς προθυμίας ἀφθόνως παρ' ἐκεῖνον ἐπιτευξάμενος (ἐνετρόφα γὰρ τῷ γρηαῦ συναναπλεκόμενος καὶ τῇ χροσίᾳ μορφῇ τὴν ἐπιθυμίαν τῷ ὄσιῳ προσκαρτερῶν ἐκορύννε σάκραν τε λοιπὸν μετ' οἰκείας γρηφῆς ἐν χροσοβόλλῳ⁴ (3) μετὰ καὶ πλείστης ἄλλης⁵ δωρεᾶς παρασχόμενος), κατελθὼν ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ ἰμπερатора μετ' ὀλίγων μικρῶν τι προσομιλήσας, νοσήματι ἔκειτο λοιπὸν ἐπὶ⁶ τοῦ σκίμποςδος ἐπαναπαύμενος. Ὡς δὲ κατὰ μικρὸν προσθήκην ἡ ἴσος λαμβάνουσα κακῶς διετίθει τῷ σῶματι καὶ αὐτὴ δυνάμεις τῷ πυρετῷ συντριβόμενα κραταιότεραν ταύτην ἐργάζουσα, τὴν εὐετησίαν εἰς ἅπαν καταλυμαίνουσαν, οὐκ ὠρρόδῃσεν πρὸς τὴν ἐπιφορὰν τῶν δεινῶν ὁ μακάριος ἢ ὅπως οὐδὲν τὴν φάσιν παρεμνήσατο μετρίως γοῶν ὄλωσ ταύτην καταδροσίσας τῷ ὕδατι· ἀλλ' ὡσπερ τις ἀνδρὶς προσλαβόμενος καὶ δι' ὀλίγον χρόνον ἐκεῖθεν ἀβθεῖς καὶ ἀρδενόμενος ὕδατι κτύπον ἀποτελεῖ καὶ ἀπὸν ἀναδίδωσιν, οὕτω μόγις ποτὲ γνόντες ἐκ τῆς τῶν ἰατρῶν σφαιρικῆς διαθέσεως τὸν ἐκ τῆς δόξης αὐτῷ περιεκείμενον κάσωνα καὶ ὀκτόπυρος ὕδωρ κομισάνας παρεκάλουν ὡς οἷον τε προσάζει τοῦτο τῷ σῶματι· ὁ δὲ τοῖς χειλέσιν προσλαβόμενος καὶ δι' ὀλίγον ποιούμενος αὐτοῦ τὴν κατάπσιν, ἦν κατιδεῖν παράδοξον θέαμα. Δίχην γὰρ δαλοῦ πεπρωκτωμένον καταρδενόμενος οὕτως ἐνδον ἀπὸ τῶν σπλάγγων αὐτοῦ μετὰ κρινοῦ τρισμὸς ἐκ τῆς ἄγαν φλογώσεως ἀνεπέμπετο. Εἰκάσας ἂν τάχα τὴν τοῦ Ἰωβ ἱστορίαν ἀνατυπούμενος, ὁ δὲ τῆ πολυσχεδεῖ τῶν τραυμάτων φλογὶ συντηκόμενος ἀδόλωτον ἔσχε τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν· οὕτως οὐκ καὶ οὗτος κατ' ὁδὸν <ἤτητον⁷> ἐκεῖνον τῷ πάθει τοῦ πυρετοῦ τυροπολούμενος, τὴν τοσαύτην ἀνάγκην ἀποθεῖτο τοῦ σώματος, ἄμαχος τῇ καρτερίᾳ τοῦ λογισμοῦ ἐναποδεικνόμενος. Ἐντεῖθεν τοίνυν εὐρωστίας ὡσπερ ἐπιλαβόμενος ἐπέπερ εἰς τέλος τῇ ἡεῖσει τῆς γαστροῦς κατατετηγμένος⁸ ἐπήγε τῷ σῶματι, μόλις ἀναπνεῖν καὶ μόνον δυνάμενος, τὴν ἑαυτοῦ, ὡς οἶμαι πρὸ τριῶν ἡμερῶν διαγνοῦς ἀποβίωσιν καὶ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν

ab
imperatore
chrysobullum
impetrat;

instantis
mortis
praescius

—³ καταναρσειεν P. —⁴ χρυσοβόλλῳ P. —⁵ πλείστας ἄλλας P. —⁶ ἐπὶ P. —⁷ om. P. —⁸ κατετιγμένος P.

(1) Procul dubio Lucam, de quo supra, c. 19, et quem c. 26 διδίδμον πατρὸς μαθητῆν προσφιλέστατον nuncupat biographus, cuius et hortatu calamum sumpserat. — (2) Iam alias adversus turbatores a monachis montis Athonis ad imperatores querelae delatae fuerant, ut colligitur e litteris an. 885 a Basilio Macedone datis, M. I. GEDRON, 'O Ἄθως (Constantinopoli, 1885), p. 79. De primordiis vitae monasticae in hoc sacro monte, legatur et

K. LAKE, The early Days of Monasticism on Mount Athos (Oxford, 1909), p. 8-52. — (3) Litterae Blasio concessae perisse videntur. Habemus fragmentum chrysobulli Leonis imperatoris quo monasterium τῷ Μοναστάκωρος, τοῦ Καρδιογράφου καὶ τοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἀουαζῆ tutelam suscipit. GEDRON, t. c. p. 81-83; LAKE, t. c., p. 84-86. Monasterium Lucae illud esse quod Blasius condecorat, cuique Lucam discipulum praefecit, probabile videtur.

liturgiam
celebrat

τῆ μυστικῇ θυσίᾳ τελευταίαν ἀποδοῦναι βουλό-
μενος, αἰτήσας προσφορὰν, καὶ σύνεγγυς τῆς
κλήνης αὐτοῦ παρετοιμασμένοι τράπεζαν, ἀνα-
στάς κἀντέθεν τῆ προθυμίᾳ ῥωννόμενος καὶ τὰ
τῆς ἱεροσύνης ἀμφιασθεῖς περιβόλαια, μετὰ
πολλῶν τῶν δακρύων τὴν φοβερὰν καὶ ἀναί-
μακτον τῆς μυστικῆς θυσίας ἀναπέμφας προσ-
κύνησιν τῆ παραγίᾳ Τριάδι, ἣ καθαρώς καὶ λε-
λάτρευκεν, ἣ καὶ ποθήσας τῆ νεκρώσει τοῦ
σώματος, ταύτης ταμίον καθαρόν τε καὶ ἄσυ-
λον ἐχορήματισε, μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τὴν
ψυχὴν ἐναπέθετο, κατατεθείς ἐνδόξως ἐν τῇ
ἐδαγῆ καὶ περιφανεστάτῃ μονῇ τῶν Στουδίου

et post
triduum
moritur.Lucas
S. Blasii
discipulus.

26. Ταῦτα ὡς ἐν πλαξί τῆ σῆ φωταυγεί δια-
ροία ἐγκείμενα παρὰ τῆς ἱεράς σου γλώττης
διαγρόντες ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς, ὃ πατέρων ἄριστε

26. — ¹ ὅστις P.

B

Λουκᾶ καὶ τούτου τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς μα-
θητὰ προσφιλέστατε, κατὰ τὴν σὴν προτροπὴν
τε ὁμοῦ καὶ παραίνεσιν τῷ ταπεινῷ ἡμῶν λό-
γῳ καθόσον οἶόν τε ἦν διεζωγραφίσασμεν, τὰ
πλεῖω διὰ τὸ προσκορὸς καταλείψαντες· αὐτὸς
δὲ εἰ μὲν εὐροις τι τῶν σοι ἐρασμίων ἐγκεί-
μενον, ἐδχαῖς ἀνταμείβου δῶρον μέγιστον τῷ
πονήσαντι· εἰ δὲ μὴ, σύγγνωθι παρακαλῶ ὡς
συμπαθῆς ποιμὴν καὶ φίλόπαις ἐν ἅπασιν· οὐ
γὰρ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τῷ μέρει
τούτῳ κατὰ τὸ λόγιον, πλὴν, ὡς τις ¹ ἔφη σο-
φός, καὶ Θεῶ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Εἴη δὲ
ταῖς αὐτοῦ εὐπροσδέκτοις προσβείαις τοῦ παρόν-
τος βίου διασωθέντας ἡμῶς τυχεῖν τῶν ἐπηγγελ-
μένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κροῖῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ δόξα τῷ Πατρὶ σὺν τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι ἀναπέμπεται νῦν καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

VITA

DE S. MICHAELE MARTYRE ALEXANDRIAE

COMMENTARIUS PRAEVIUS

SAEC.
XIII/XIVTheodorus
Metochita

1. S. Michaelis neo-martyris solus quem sciamus meminit Theodorus Metochita ille, qui Andronico II imperatore (1282-1328) magni logothetae munus gessit (1). Hic fuit vir perquam eruditus et in omni genere litterarum exercitatissimus, dictusque a Nicephoro Gregora, qui et in eius obitu orationem seu μονοδίαν habuit (2), βιβλιοθήκη ἔμφυτος (3). In codice bibliothecae Caesariae Vindobonensis Philosphico graec. 95, saec. XIV exarato, servata sunt opera eiusdem rhetorica, seu orationes decem et octo, quarum in re nostra praecipuae sunt: (fol. 303-325) Eἰς τὸν νέον μάρτυρα Μιχαήλ, et (fol. 364-373) Eἰς τὸν ὄσιον Ἰωάννην τὸν νέον (4). Orationis de S. Michaelē, quam nunc primum promimus, apographum habemus ex eodem codice, in Collectaneis Bollandianis, a P. Reinoldo Dehnio exaratum (5). Hoc tamen seposito, usi sumus plagulis photographicis Vindobona acceptis.

de
Michaelē,
recens
Alexandriae
pro
fide necato,

2. S. Michaelis laudatio optime tradita est, paucosque locos praebet qui emendationem postulant. Non ideo tamen plana omnia et perspicua sunt legentibus, cum immoderata verborum copia res non tam illustrare quam obscurare Theodorus satelisse videatur. Haec fere sunt quae de S. Michaelē audientibus ubertim et ornate proponit. Natus est Michael in agro Smyrneni, christianis parentibus. Adulescentulus a barbaris abripitur, captivusque in Aegyptum traducitur, ubi a chri-

stiana fide deficere coactus est et militiae ascriptus Dei tamen gratia animum exagitante, de aeternae salutis periculo sollicitari coeptus est, reque cum christianis eorumque antistite communicata, nefariam Mohammadis seclam relinquere statuit. Interim Alexandriam ab imperatore legati mittuntur; qua occasione Michael sub monachi habitu latens ab improborum manibus evadere tentat. Verum, a proditoribus ad impios iudices delatus, carceris squalorem, inedia, iniurias iterato patitur, et minis blanditisque contemptis, Christum imperterrite confitetur, donec gladio animadvertitur. Tum, mirantibus omnibus qui astabant, auditus est martyr, capite iam abscisso, ore haec verba κῆριε ἐλέησον emittere. Christiani autem certatim concurrerunt ut aliquam eius reliquiarum partem colligerent.

3. Orationem in publico coetu habitam esse e vocibus ὃ παρόντες (6) satis efficitur, et quidem coram imperatore suo (τοῦμοῦ βασιλέως) Andronico, quem ἀτοκράτορων ἄριστον in amplo exordio Theodorus perpetuo interpellat, laudibusque alio loco cumulat (7). Quae narrantur recens gesta sunt; testes enim advocantur legati qui tum Alexandriae commorabantur eorumque comitalus: μαρτυρόμεθα τῶν λόγων τοῦς πρόεβεις καὶ ὄσοι σὺν αὐτοῖς ἄλλοι τηρικαῦτα (8), ii etiam qui Michaelis supplicio interfuerant (9). Non temere νέονμάρτυρα Michaelē in ipso orationis

H. D.

F

(1) KRUMBACHER, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, p. 550-54. — (2) *Hist. Byzant.*, X, 2, SCHOPEN, t. I, p. 474-83. — (3) *Ibid.*, VII, 11, p. 272. — (4) *Catal. Gr. Germ.*, p. 35. —

(5) *Cod. Bruxell.*, 18906-12, fol. 18-29^v. *Catal. Gr. Germ.*, p. 224. — (6) *Orat.*, n. 7, p. 675. — (7) *Orat.*, n. 4, p. 672. — (8) *Orat.*, n. 4, p. 673. — (9) *Orat.*, n. 8, p. 676.

lemnate